

Václav Benda

Z DOPISŮ

Z VĚZNÍ

I. červen 1979 -
květen 1980

Praha 1980

Václav Benda

- se narodil 8.8.1946 v Praze, jeho otec byl právník. Vystudoval filosofickou fakultu UK, kde byl v roce 1968 předsedou Akademické rady studentů. Doktorát z filosofie získal v r. 1970 za práci o Ladislavu Klímovi. Krátce pracoval jako asistent filosofie na vysoké škole, po propuštění z politických důvodů a kratším období nezaměstnanosti vystudoval matematicko-fyzikální fakultu UK a působil jako matematik a programátor. Chartu 77 podepsal po zahájení štvavé kampaně v tisku proti jejím signatářům. V důsledku podpisu nakonec ztratil kvalifikované zaměstnání, pracoval jako topič v hotelu Meteor. Je členem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných /VONS/, od února 1979 mluvším Charty 77.

V šedesátých letech příležitostně časopisecky publikoval básně a literární recenze, v sedmdesátých letech matematické články /teorie automatů, aplikovaná logika/. V samizdatu zveřejnil prózu Černá dívka /1978/ a různé politické úvahy.

Je katolík, má pět malých dětí, jeho žena pracuje jako matematicka.

29.května 1979 byl spolu s dalšími devíti členy VONSu zatčen, obviněn z trestného činu podvracení republiky podle § 98 odst. 1,2 písm. a,b tr.z. a v procesu u Městského soudu v Praze 22. a 23. října 1979 odsouzen ke 4 letům vězení. Nejvyšší soud rozsudek v prosinci 1979 potvrdil a Václav Benda spolu s Jiřím Dienstbierem a Václavem Havlem nastoupili v lednu 1980 trest v Nápravně výchovném ústavu Heřmanice.

Já mám tu výhodu, že při
výchozím postavení naděje na
kasárenský dvorek mohu všechny
dosavadní události hodnotit
jako dočasné a nezasloužené
vylepšení předvídaného osudu.

Václav Benda
8.8.1946
pošt. úř. 614-schr. 09
16102 Praha 6

manželka:
Dr. Kamila Bendová
Karlovo nám. 18
120 00 Praha 2

Ahoj miláčku Kamilko, kluci, mrňavci a
zvláště prásátko!

Nejprve pár úředních věcí. Pokus se za
každou cenu a rychle sehnat advokáta pro
mou věc /§98, odst. 1/ - ať hned volá Sprá-
vu vyšetřování StB v Ruzyni.

Teď již o mně. Zatím probíhá vše vcel-
ku podle očekávání: zdraví dobré, konečně
mám možnost se pořádně vyspat, nálada u-
cházející, víra pevná atd. Použil jsem
všech přípustných opravných prostředků,
spíše pro úplnost, než s nadějí na výse-
dek. Až Vám povolí balíček, pošlete mi
kartón cigaret /caryny jsou příliš těžké,
nejlepší by byly gaulois bez filtru/. Ji-
nak spíše věci výživné a vitamínové, ka-
lorií mám s dostatek.

Pokud jde o vás, dovedu si dost jasně
představit Vaši celkovou situaci: v mno-
hém bude jistě horší a obtížnější, než po-
bývat zde. Nicméně co se stalo, nedá se o-
destát, a musíte se za každou cenu zařídit
tak, aby i beze mne vše nějak fungovalo -

třeba v horších a stísněnějších podmínkách. Rozhodně se nespolehejte na provizoria - v časových odhadech nejsem příliš optimistický! ...

4.6.1979

Pokoj s Vámi

Vašek

10.6.1979

Na všechny moc a moc vzpomínám a vůbec z nedostatku svodů vedu život značně zbožný a kající - byť arciť též mírně ospalý. Změna je to ovšem velká a perspektiva nepřilíš povzbudivá, nicméně jsem se zřejmě za ta léta vpravil do františkánských postojů víc, než jsem tušil, takže kromě odloučení od Vás je pro mne vše ostatní spíše legračním světa během a nijak mi to nekazí náladu.

19.6.

Právě jsem radostně sežvýkal semibábu - musím říci, že tohle uvědomělé pečování o vlastní zdraví není žádný med a že mi má domácí kefírovo-slivovicová dieta vyhovovala podstatně lépe. Nicméně odhodlaně poměřívám nepoživatelné pokrmy své i svých kolegů a doufám, že si svou nástupní váhu 81 kg uchovám, ne-li vylepším - nerad bych si kazil pověst jako osoba na umření. Také o intelektuální hygienu dle možností pečuji, několik dní jsem měl příležitost hrát šachy ----- a hodlám se též procvičit v přednáškách z logiky. Jinak ovšem nemálo přemýšlím jak o svých hříších, tak o různých budoucích projektech - ty ovšem budou nemálo záviset na tom, v jakém stavu a v jaké situaci vás všechny po mém návratu naleznou.

Pozn.: ----- znamená začerněno

24.6.

Společníci na cele jsou trošku mnoho-
mluvní a mnohozpěvní, což zčásti nachází
svůj výraz i v jisté roztěkanosti a ne-
uspořádanosti mého dopisu. Jinak se mám
co nejlépe, jak se v dané situaci mít mo-
hu. Nálada i zdraví výtečné, jen s uchem
mí stále ještě nevybyl čas na profouknu-
tí. Ale snad i k tomu se dostanu. Krmě je
znamenitá, byt sním o dvojitém bifteku a
lahvince červeného a zatím se aspoň těším
na přílepkování z balíčku a nákupu /první
bych měl dostat příští týden/. Stal se ze
mě takřka profesionální hráč Člověče ne-
zlob se, ať děti také pilně trénují, již
se těším na mistrovské utkání. Též se ov-
šem hojně modlím a mám ty nejlepší úmys-
ly vyhledat po návratu zpovědníka a vůbec
se všestranně polepšit - pokud se mi na
svobodě nevykouří z hlavy, byl by to jis-
tě nezanedbatelný užitek z této dobro-
volné zkušenosti. Respektive spíše dobro-
volné, ale uvědomuji si, že pokud zůsta-
nu taková nádoba hříšná, pak i ta dobro-
volnost má spíše cenu pro vás pro všech-
ny než pro mě. No ale to nic, všechno

nějak dopadne, člověk stejně nemá právo reptat a požadovat, aby to nebo vono probíhalo tak a vonak a že je sice ochoten něco obětovat, ale vocamcaď až pocamcaď. To ovšem neznamená, že by ses za mě měla přestat modlit a že bys mi neměla držet palec.

... Moc na tebe a i děti vzpomínám, představuji si, co byste říkali a dělali v různých situacích zde a připravuji si pro vás plno legračních historek z časů tátova zajetí. A doufám, že dříve či později se podle Patrikovy nesmrtelné úvahy z loňska "odemknu", vrátím se k vám a budeme na naše odloučení vzpomínat jen jako na podivné dobrodružství. Ostatně čas zde absolvovaný slibně uplývá, nej-
dříve jsem ho počítal na hodiny, pak na dny, teď na týdny a brzy^{již} budu muset přejít na měsíce a roky - je to nemlich takové, jako když roste mimínko...

26.6.

...Šhvíli jsem měl náladu lehce depresivní, nepříspělo k ní ani to stěhování - přece jen ještě nejsem takový františkán, jak jsem si myslel, a vrátit se na celu, najít svůj uzlíček sbalený a znovu s ním putovat do neznáma je pro mě ještě přece zážitek nevšední. Nicméně večer pomodliv se, zavzpomínáv si na vás a probrav /viz ty libé přechodníky/ si události a dojmy posledních dnů, vzchopil jsem se v duši a přiblížil se stavu pravého veselí. Takže jsem momentálně spíše v náladě rvavé a rozjařené a s dychtivou zvědavostí očekávám věci příštích. Jen mě holt mrzí, že se s vámi nemohu o své zážitky bezprostředně sdílet a vůbec že vás nemám po ruce, když už pro nic jiného, tak alespoň pro nějaký ten.pohlavek. Což má ostatně připomíná, že děcka jsou sice bezpochyby vzorná a statečná, že však současně vím, jak tě dovedou zaplést do sítí své kasuistiky či roztomilých úsměvů a nakonec utáhnout na vařené nudli: takže nezanedbávej "rukodílnou" složku výchovy a občas alespoň mým jménem preventivně rozdej pár pohlavků.

1.7.

/Odpověď na tuto pasáž z dopisu K.B.:

Prostě mám pocit, že ten vědecký, předvídatelný svět dálnic a šťastné budoucnosti pro naše děti se lidem začíná nelíbit a hlavně je nudí. Všechno je spokojené a ztrácí smysl. A proto křesťanství a speciálně katolické přitahuje, neboť jedním z jeho základních pojmů je tajemství a víra. A i návrat k člověku sem směřuje, neboť víra je velmi individualistická, pouze před Bohem jsme si všichni rovni, ale jsme jeho synové a ne otroci./

Pokud jde o tvé "státotvorné" úvahy, i přes obvyklá krátká spojení s nimi souhlasím a dost se mi líbily. Pozoruji tento výrazný odklon od dosud celosvětově platného systému hodnot i zde, a to mezi lidmi nejrozumnějších vrstev a úrovně /zde je to navíc zesíleno až zkarikováno tím, že dosavadní pohodlné jistoty těchto lidí prošly náhlým otřesem/. Jen myslím přecenuješ jasnost vědomí, k čemu se tedy vlastně obrátit; přitom právě katolicismus je v podvědomí těchto moderních pohanů stále ještě spjat s jistou oficialitou, což při-

naší i dávku nedůvěry. Takže tak jednoduché a mechanické to není a holt bez milosti Boží si asi neporadíme.

... Já teď předpokládám, že se "okurková sezóna" promítne i do mého pobytu zde - ale člověk míní a úřady mění. No, kdyby se proti očekávání něco závažného dělo, dal bych ti podle možnosti vědět. Jinak zde zatím budu sedět, očekávat vaše dopisy, vzpomínat na vás a hloubat o nevyzpytatelnosti Božích úradků. Jelikož jsem konečně dostal nákup, mohu si toto své hloubání občas zpestřovat kusem salámu či šunkového sýra, oprostovat se tak od planě idealistického hloubání a dodávat svým kajícím i jiným pocitům tu správnou katolickou dimenzi. Byť jak jsem již kdesi konstatoval, bez láhvičky mešního či jiného vína to stále jaksi není úplně vono: nicméně realita byla sice spasena, čas Kristova Království však dosud nenastal a je proto nutno čerpatí pravé veselí tam a tak, kde je a jak se nabízí. Takže nehodlám chmuřiti líce, čepuji si ze záchoďu další sklenici čisté vody a připíjím na zdraví i dobrou mysl sobě i vám: abychom živi byli ku větší Slávě Boží a podle možnosti i ku své spáse.

10.7.

Takže nakonec ani jinak vtípné upozornění na význam "omáčky" v Sokratových dialozích není dvakrát upotřebitelné: psát např. kde a s kým sedím, co dělám, jím, mluvím apod. je totiž zapovězeno příslušným předpisem. Čímž vlastně přecházím k dalšímu tématickému okruhu, tj. k tvému návrhu, abych ti psal - nejlépe milostné - verše. Tento nápad jsem měl hned v prvních dnech a dokonce jsem v tomto směru i něco málo podnikl - a nevylučuji, že v dlouhodobé perspektivě bych se celou věc pokusil postavit na nějakou reálnou a propracovanou bázi. Celý projekt má však dva háčky. Jeden zcela zásadní, byť ovšem zpochybnitelný: znalci tvrdí - a "podle teorie by měli mít pravdu - že za stávajících psychofyzických podmínek zde žádná definitivní tvorba není dobře možná a že jakékoli zápisky odtud mohou mít jen hodnotu surového materiálu /teď se ovšem s oblibou publikují i takové věci, já však na to mám jiný názor/. Holt nesmíš mechanicky přenášet zkušenosti ze starořeckého kriminálu do moderní doby. Druhý háček je sice ryze technický, zato

však o to závažněji: příliš srozumitelné básně bych asi odesílat nemohl a ani bych je neuměl psát, nesrozumitelné pak nutně vyvolávají podezření "co tím chtěl básník /respektive obviněný/ vlastně říci". Takže by básně nejen zabíraly místo v dopisech, ale navíc by i ohrožovaly odeslání ostatního textu. A jakkoli je hluboká má láska k poezii a vůbec ke vznešeným věcem ducha, taková povolenka na balík má takový svůj půvab a rozhodně nehodlám riskovat, že o ní tímto způsobem přijdu.

...Jenomže bohužel má situace je neméně nevhodná k tomu, abych nějak radikálně změnil své názory a obyčeje. Nedávno jsem někomu odpověděl, že na určité věci mám možná nárok, ale ne návyk - a při tomto jsem si znovu uvědomil, že i lpění na některých zdánlivě vnějších formách je krajně důležité pro uchování osobní integrity. Samozřejmě se to všechno dá ~~snášet~~ snést a i s tou hroživou časovou perspektivou to snáším velmi slušně /včetně hojných stěhování/, pokud však v tobě má optimistická komuniké vyvolávají dojem, že je to ausgerechnet Havaj a rekreace, je to omyl a nebezpečné nedorozumění.

...Apropo obrázky, děkuji Martě za krásnou

kresbu, ale ve své dospělé tuposti jsem dost dobře nepochopil, co znázorňuje ani co značí nápis "HOBITÍ NORA". Ha! Právě jsem díky mimořádnému detektivnímu důvtipu odhalil tajemství obrázku a pochopil, že nejde o rozdíl věku, ale literárního vzdělání, a že se Martin výtvarný projev zřejmě váže k oné knížce, o jejímž společném čtení mi píšeš.

17.7.

Budu se zabývat jediným tématem - tebou znovu nadhozenou otázkou možné emigrace.

S tvými úvahami i s rekapitulací našich hovorů samozřejmě musím obecně souhlasit, chtěl bych však k nim připojit dva dosti zásadní doplňky.

1/ Hluboce se mýlíš /nebo si uměle zjednodušuješ situaci/, vidíš-li rozhodující kritérium v posouzení "mých vlastních sil a možností". Jsem člověk vcelku trpělivý, neumím se nudit a hlavně si nikdy nepřipouštím pocit promarněného času; koneckonců i mimořádná opatření kolem mé osoby mi jako vždy v minulosti přinášejí jen bezprostřední prospěch. I to má samozřejmě své chytačky, např. budu muset vhodně tlu-

mit svou přívětivou veselost, abych zbytečně neprovokoval spoluvězně v depresích či dokonce úřední osoby. Summa summarum tě však mohu závazně ujistit, že posuzovány výlučně z úzkého osobního hlediska se mi všechny případné tresty jeví daleko přijatelnější než např. pokus etablovat se "na stará kolena" jako odborník u IBM.

2/ Řešíš věc jako problém morálně-teologický, jako otázku dostání či nedostání svým povinností - a pak je ovšem odpověď jednoznačná. Já se však domnívám, že problém emigrace v obecné rovině není na základě takto postavených kritérií rozhodnutelný a že je nutno vycházet z pečlivé "nitrosvětské" analýzy konkrétní situace. O takovou analýzu se v další části dopisu pokusím /ovšem na podkladě mnoha neověřitelných hypotéz a se snahou se co nejkonzervativněji přidržovat svých starších názorů - jak se sluší na mou vězeňskou situaci/. ...

Pracovní předpoklady dalších úvah: trest 6 - 7 let; politická situace vzbuzující optimismus, ne však zase takový, aby bylo možno počítat s předčasným propuštěním; žena věrná a statečná; zdravotní stav nás všech dobrý.

Za těchto předpokladů podle mého jádro problému spočívá v tom, že nejsem a ani v budoucnu nechci být /přes opačná tvrzení přátel i nepřátel/ profesionálním politikem /což ovšem bohužel nevylučuje, že se jím nestanu proti své vůli a třeba právě na základě /~~o~~/zhodnutí, o kterém nyní diskutujeme/. Pak by byla odpověď jasná: trvám na tom, že odchod do emigrace je politickou sebevraždou pro politika v podstatě jakéhokoli směru /míním tím nyní a odtud/. My ochotníci to ovšem máme mnohem zašmodrchanější a musíme složitě porovnávat různé, víceméně osobní aspekty.

Nejzávažnější argument pro odchod vidím v dětech. Jejich dětství i start do života budou samy o sobě netriviální; budou-li je muset absolvovat bez kompletního rodinného zázemí, musel by se k veškerému tvému úsilí připojit ještě zjevný zázrak, aby to všechno přestálo bez závažnějších škod na duši. Chytačka je ovšem v tom, že i jejich "přesazení" do ciziny je /a nás tuplem/ postaví před prakticky neřešitelné problémy, jak přímé /jazykové, dosavadní vzdělání aj./, tak zvláště nepřímé /kulturní vykořeněnost v širokém

slova smyslu, od jiné mentality až třeba po ztrátu společenského a sociálního zá-
zemí/.

Nejzávažnější argument proti odchodu
snad není třeba blíže rozvádět, je dán
významem pevného postoje pro celé široké
okolí - a kdyby tento argument byl bezvý-
hradně použitelný, pak bys měla plnou
pravdu ve svém hodnocení včetně historky
o lodi^x a "ad maiorem Dei gloriam" by by-
lo nutno setrvat bez ohledu na jakékoliv
oběti či protiargumenty. "enomže zde exis-
tuje osudná mez, za kterou uplatnění toho-
to postoje může okolí demoralizovat a de-
mobilizovat víc, než čestné a vcelku la-
ciné vyváznutí: jako člověk prakticky mi-
litárního smýšlení bych v takovém přípa-
dě byl na vážných rozpacích, které z obou
řešení je vakutku "ad maiorem gloriam
Dei". Já ovšem zde nemám ani jistotu, zda
zmíněná mez není jen výplodem mých chorob-
ných obav, něrkulí pak možnost posoudit,
zda jí bylo či nebylo dosaženo.

Takže jak vidíš, na závěr zůstává mé
rozhodnutí /vím, že se v tom odlišuji od
mnoha přátel/ stejně otevřené jako na po-
čátku...

x/krysy opouštějí potápějící se loď první

a kapitán poslední/ - pozn.

23.7.

...Všem, kdo se za mě modlí, děkuji, a nemusí se modlit jen za mou spásu - vlastně spása je věc, na kterou je sice slušné pamatovat, kterou je ale nebezpečné klást příliš do popředí /"kdo chce svůj život zachránit, ztratí jej" platí i na tento případ/. Viz ostatně mé oblíbené motto k jedné z irských povídek v knize Ni králi, ni císaři, v němž jakási irská světice prodává svou duši ďáblu...

Tady se toho zas tak moc neděje, o čem by se dalo a smělo psát. Dostal jsem dokonce jeden tenký holandský doutníček, tak jsem si zavzpomínal na staré časy /zase ne tak staré, naposledy těsně před zavřením/, kdy jsem je pokuřoval s přáteli. Takže jak vidíš, zase tak zle se mi tu po žádné stránce nedaří. Holt v domácích poměrech nic nefunguje přesně tak, jak by mělo, což je samozřejmě většinou k vzteku a člověk nostalgicky sní o výhodách "civilizace na knoflíky". Jenže pak si zas uvědomí, že knoflíky mohou sloužit k věcem různým, a je nevyzpytatelně moudrosti vděčen za to,

že u nás každý knoflík zafunguje až napotřetí a to ještě většinou naprosto nepředpokladatelným způsobem. Nejenže to okořeňuje život hojnou dávkou legrace, ale v extrémních situacích to dává vlastně jedinou šanci na přežití. Kteréžto teoretické úvahy by se daly doplnit mnoha zábavnými historkami, ty si ale ponechám až pro doma.

7.8. /----- znamená začerněno/

... K čemuž bych rád připojil jednu dosti závažnou úvahu, která formálně vychází z parafráze vtípu "von je slepej, ale není blbej", navazuje na naši diskusi v předchozích dopisech, na mé starší úvahy o rytířství --- i na mou momentální situaci /a na film Zkáza Posejdonu, i když tam to bylo natolik vyabstrahováno a zamerikanizováno, že bych to doslova nepodepsal/. Zde mou krásnou úvahu přerušil oběd. Šlo mi zhruba o to, že cesty Milosti jsou siice nevyzpytatelné, že však přece jen mívá spíše povahu odpovědi než pečeného holuba, co lítá do zavřené huby. Že na pomoc smíme a musíme spoléhat tehdy, když naše vlastní síly a um jsou vyčerpány. A především

mí šlo o to, že být katolík podle mě roz-
 hodně neznamená být pitomec, jehož chová-
 ním si každý — vypočítat na několik ta-
 hů dopředu. Tak by tomu asi bylo, kdyby —
 — spočívalo v co možno předpisové a puri-
 tánské ctnosti — to však přinejmenším od
 časů Nového zákona neplatí. Máme být —
 a nanejvýš — — — — — což však zřejmě není ně-
 jaký nedostatek, nýbrž dar, a tedy něco,
 co je naopak zdrojem překvapení a nové kva-
 lity. Vyšlo mi to mnohem zmateněji než jsem
 to měl dopoledne sesumírované. Kromě spou-
 sty jiných věcí jsem tím chtěl říct, že po-
 kládám za velice nepřipadný dosti rozšíře-
 ný křesťanský motiv, — — — — — že si to však
 za své hříchy plně zasloužím. Myslím, že
 člověk má každou věc — — — — — aby tomu něče-
 mu skutečně prospívala, čili stručně — — — — —
 celkového úsilí a musím podle toho také
 jednat. Je to možná poněkud vyhrocené, ale
 situace je také — — — — — předem rozhřešova-
 la účastníky křížových výprav. A nededukuj
 z toho proboha nějaké mé nečestné úmysly:
 jednak od hradeb — — — — — , jednak je čest
 jednou z mých posledních zbraní a musím si
 ji zatraceně považovat / — — — — — prapor se mi
 jistě promine/.

val a že všechny mé přísané a vyrovnané řeči jsou do jisté míry kyselé hrozny - jenže za stávajících okolností nemohu a neemím jinak, nakonec i náš Pán mohl dát průchod svým citům jen v noci a v odlehlem koutě Getsemanské zahrady a pro apoštoly již nebylo únosné setrvat s ním bytí jen v roli svědků. Takže mi nezbývá než ujistit tě, že jsi statečná a s žádnou jinou neporovnatelná holčička a ve slabých chvílkách si raději zuřivě prozpěvovat - ke zděšení spolubydlících - válečnické písně /mj. tu tvou oblíbenou z Pravého poledne/. Pochop prosím, že i těch pár posledních řádků pro mě představuje neúnosný citový výdaj a navíc riziko ohrožení mé dobré pověsti před okolím /slzičky přece jen do očí vstupují/ - a pokus se to vysvětlit i dětem, pokud jim někdy mé psaní k nim připadá málo konkrétní a neosobní.

14.8.

Dnes je ten dopis nějaký pozpřeházený: jednak jsem psal nedávno /a tvé dopisy, které jsou hlavní novou událostí, byly také časově přeházené/, jednak jsem se ješ-

tě plně nezaběhl v novém prostředí /to mi vyneslo něco výhod i něco nevýhod, takže to vyjde asi tak nastejno/. A všeobecnou obtíží /kromě spousty mnohokrát popsaných omezujících faktorů/ i pro - tebou tak želané - vážnější úvahy zůstává ono časoprostorové neurčito mezi námi: píše ti jedenáctý dopis, ale znám teprve tvou reakci na sedmý, přičemž nevím, zda předchozí dopisy dojdou a zda na ně mohu navazovat. Takže protentokrát se spokojím jen suchým konstatováním, že žijeme v po všech stránkách odlišném světě. Já si jako pamětník mohu o tom tvém a jeho problémech udělat určitou byť značně zkreslenou představu /a ujišťuji tě znovu, že tvé obtíže nepodceňuji a že dobře vím, že dokonce i psychologicky jsi v jistém smyslu v horší situaci/. Tomu, kdo zde nebyl /a s dlouhodobou perspektivou/, jsou sebepodrobnější popisy a líčení v podstatě k ničemu: Nikdy nepochopí, v čem spočívají skutečné problémy zdejšího světa a v čem naopak problémy vůbec nejsou.

...Nové dopisy nepřišly, obhájce jakby-smet /!/, tak jsem zasedl, abych v poklidném úterním odpoledni dokončil tento

dopis. Přesně v okamžiku, kdy jsem přiložil tužku k papíru, se na chodbě strašlivě rozeřval jakýsi pekelný agregát: stěny se třepetají jako listí, stolek dělá drncy-drncy-škub-klap a spoluvězni se drží za hlavu a pobíhají po cele. Takže musím doufat, že se potvora unaví dřív, než bude příliš šero, a že pak dopíšeš dopis.

Potvora se zadusila, tak pokračuji /přesně v tomto okamžiku ta lstivá mrcha vyrazila s novými silami, patrně bude začarovaná/. Z nedostatku neznámé literatury teď znovu dočítám Toma Sayera a H.P. a místy se nad tím mohu uřehtat - kluci by to měli ještě jednou zkusit, případně to předčítej korporativně. Psát se ale vážně nedá!

Tak to zkusím do třetice všeho dobrého. Všeobecně si říkám /a aby to ani tentokrát nebylo bez háčku, tak snad s výjimkou právního nařizování, ovšem tady tě omlouvá prázdninová netečnost úřadů/ že bych tě měl za tvé úsilí víc chválit - a také si tě více "hejčkat", až se jednou vrátím. Nedovedeš si vůbec představit, jaké vážné a jak rozšířené osobní kolapsy a tragedie vyvolává ono moderní "podmíněné"

pojetí manželství či jiných vztahů. Mít pevné zázemí je ovšem také dvojsečné. - kromě opory je to i vážná citová a odpovědnostní zátěž. Ve výsledku je však přece jen neocenitelné: je to jediná nitrosvětská dimenze, která je svým způsobem přítomna a přitom se výrazně vymyká záměrům a pravidlům hry zdejšího mikrosvěta. Takže se moc nerozčiluj pro "nedostatečnost" mého pokání a přičítej si ji spíše za zásluhu. Nezapomínej totiž, že toto pokání probíhá pod těžkým a důmyslně propracovaným tlakem a že právě bez tebe a tvé podpory by pro mne bylo mnohem obtížnější rozpoznat, kde končí "obrácení" a kde začíná sebedestrukce.

25.8.

Dále k horoskopu. Především mám mlhavý dojem /to víš, člověk z těch časných dob už ledacos zapomněl a navíc chovám určitou pochybnost, jestli jsem již od prvních chvil dostatečně ovládal čtení hodin/, že jsem se rozhodně nenarodil ve čtyři odpoledne. Spíš se mi zdá, že se mluvívalo o jedné hodině nebo o něčem okolo toho, jenže to jednak zdaleka nevím

jistě, jednak nemám tušení jde-li o jednu hodinu s půlnoci nebo s poledne. Zajímavé je, že dnes se to již zřejmě nedá nijak zjistit. - alespoň mě ani po dosti dlouhém přemýšlení /pokud náhodou v albu z porodnice není i hodina/ žádný způsob nenapadal, což mi vzhledem k dalšímu zase tolik nevadí. Osobně jsem totiž proti horoskopům poměrně zaujat. Ne že bych jim nevěřil, naopak některým jsem ochoten věřit až moc /které pokládám za bezcenné a neškodné a které naopak za věrohodné a nebezpečné, to by byl námět pro delší přednášku, která by nakonec stejně skončila odvoláním na intuici či kterého čerta; nebo že by opravdu čerta?/. Dokonce ani ne pro ono "je lépe v mylné naději žítí"; jsem celkem nakloněn stavět se vůči budoucnosti s "otevřeným hledím" a za tak nezvratitelná, abych kvůli nim propadl fatalismu, zas horoskopy aniž jiné nitrosvětské informace nepokládám. Spíše jde o moji starou a mezi námi mnohokrát diskutovanou pochybu, nakolik povolenými a bezpečnými partnery jsou zdroje, z nichž tyto informace o budoucnosti čerpáme /což znamená s jejichž pomocí do budoucnosti nějak zasahujeme/. V konkrétním případě

je ještě další zádrhel v tom, že nepřestávám pokládat svou situaci za věc svobodného rozhodnutí a také za věc kdykoli svobodně změnitelnou /a nahlas to prohlašovat, což mělo některé legrační důsledky/. V čemž je mimo jiné zahrnuto, že modlím-li se - jakože se modlím - za své propuštění /neboj, za vás se modlím nepodmíněně/, zatím jsem vždycky dokázal dodat "ale Tvá, ne má vůle se staň". Čímž nechci tvrdit, že mi tato klauzule jde vždycky od srdce - ale člověk je holt tvor slabý a bez stálého přísunu odpuštění a milosti se neobejde /a se mnou a s mým sklonem úzce spojuvat hodnotu věcí s jejich zábavností je to zřejmě ještě horší, ale to už je zase jiná pohádka - a obávám se, že krajně netri- viální/. Ale abych se dostal tam, odkud jsem začal: nemám vůbec nic proti tomu, aby ses věnovala takové nevinné zábavě, jako je opatřování horoskopů, a dokonce si se zájmem vyslechnu, co jsi mi z nich vyčetla. Osobně však budu ve věci zatím pasivní a zdrženlivý; ostatně kdybych někdy změnil názor, znal bych dříve asi účinnější způsoby předzvědění /to je krásné slovo/ a předurčování budoucnosti.

28.8.

Mně se na poměry daří vcelku znamenitě, a pomocí Boží i vlastním úsilím mi slouží jak zdraví, tak si udržují vcelku výtečnou náladu. V zájmu toho prvního nadále horlivě pěstují směšné pohyby nazývané cvičení, k nimž bych se na svobodě nikdy ne-
snížil. Při této příležitosti mě však napadá, že pokud se udrží dosavadní polární trend podnebí a pokud se procesy budou konat později, bylo by asi nepohodlné tam figurovat v mých plátěných letních šatečkách /nakolik je mi nepřesně známo, člověk pobývá v civilu po celou dobu konání procesu, tj. nejen v soudní síni/. Prokonzultuj to s obhájcem nebo někým zkušeným a případně dodej - nevím, jestli navíc nebo to lze vyměnit - věznicí něco teplejšího /např. manšestráky, svetr, ponožky, ztracené tkaničky - nebo něco jiného podle úvahy o počasí/. Pokud jde o náladu, utěšuji se jako Švejk utěšoval hospodskou Palivcovou: "Kolik dostal váš manžel?" "Deset let." "A žuž je tam dva měsíce, no to mu to krásně utíká." To já tady už pozítří budu měsíce tři /narozeniny jsem tu už oslavil, příští sobotu oslavím dvanácté vý-

ročí svatby, za měsíc svátek a přede dveřmi Štědrý den/. Nezávisle na těchto relativně zatím pochmurných počtech si však stále jasněji uvědomuji, že nám asi nebývá jiné východisko, než pokusit se prokázat ještě o něco víc trpělivostí než ostatní: ad maiorem gloriam Dei a pro dobrý příklad. Je to sice k vzteku /dokud si člověk neuvedomí, že formy apoštolátu bývají různé a že ausgerechnet tahle není historicky nijak neobvyklá/, ale jaksi jsme nedostali na vybranou a cosi se od nás samozřejmě a bez zvláštního ocenění očekává - a opak by vyvolal velmi nepříjemný a tísnivý dojem /takže si nestěžuj, že lidé jaksi přehlížejí tvých pět dětí a zaměstnání a všechno ostatní a nepochybuji o svém nároku načerpat u tebe radost a povzbuzení/. Byť souhlasím s tvou opakovanou tezí, že vědomí, že to tak má a musí být, ještě věci zvláště neulehčuje; dokonce co se nám oproti tvému příkladu nedostává na utrpení, to nám zase vyvažují pochybnosti, že stejně přijdeme do pekla a že se namáháme zbytečně. Konstatuji, že jsem měl pravdu, když jsem proti kritikům, kteří v ní viděli zbabělý úskok a kramářské zajišťování, hájil víru jako něco by-

točně otevřeného a nezabezpečeného. Konstatuji, že bych si vůbec nestěžoval, kdybych býval měl té pravdy alespoň o trošičku méně. Sice připouštím a musím potvrdit, že "když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejblížeší", jenže von ten Náš Pán má o nouzi jakési divné a drobet drastické představy.

Vidím, že bližší charakteristika mé výtečné nálady vyústila v jakousi mírně rouhavou stížnost, ale neber to tak doslova, je to spíš takové dialektické cvičení, které tě má povzbudit v tvých těžkostech a naznačit, že problém se /pokud na tom výslovně netrváme/ vůbec neklade jako problém soudu a převažování a spravedlnosti, že je nám stát ad maiorem gloriam Dei a jinak se sdůvěrou odevzdat v Jeho ruce. A sám pevností a radostí přímo hýřím, a to nejen navenek, ale povětšinou i v srdci - tak se neboj....

...O četbě asi psát mohu. Tak naposledy jsem dočetl knihu jakéhosi pana Holuba Vztyčte rudý. Pochopil jsem z ní, že politika /jakož i historie/ je věc složitá a mnohotvárná, že však přesto k jejímu dokonalemu zvládnutí stačí pouhé tři věci: vědět, co obsahuje dnešní úvodník Rudého

práva; zapomenout, co bylo v úvodníku
včerejším; nedohadovat se, co bude v ú-
vodníku zítřejším ---

11.9.

...První má reakce po návštěvě byla hluboká deprese, neboť jsem ti neřekl nic z toho hezkého, co jsem ti říci chtěl, ani s tebou neprobral žádný z důležitých bodů, které jsem na tuto příležitost odkládal. Pak jsem však díky svému vrozenému optimismu dospěl k názoru, že za stávajících okolností /pro mne překvapení; kratičká vymezená doba; nervozita a další omezení, daná úředním prostředím; v neposlední řadě vážný emoční šok/ není jiný průběh ani myslitelný. Takže si posléze uchovávám tu společnou chvíli jako zářivý bod ve zdejších chmurách, který je natolik cenný sám o sobě, že nepotřebuje další zdůvodňování, a který je občas ka-len jen jedinou obavou - zda jsi ve svém vrozeném pesimismu nebyla příliš zklamána...

Ještě - na tvé přání - poznámečku k četbě: nově jsem přečetl Kozákův román Svatý Michal. Je to čirý ruralismus, mír-

ně naturalistického ražení - řemeslně to dokonce není tak špatné, byť drobet vyčpělé. Jen jsem si se zájmem vzpomínal na různé zatracující poučky, které nám za školních let vtloukali do hlavy - holt doba a hlavně lidé se mění. Kterýžto názor jsem si osvěžil na Čapkově "pragmatické trilogii" /Horduba!, Povětrň, Ob. život/, jenže ta je zase z časů, kdy "se to úpělo", popřípadě vůbec ne.

25.9.

...Jinak ten druhý - totiž všednodenní - svět tady také pochopitelně je, jen hodně jiný a pro venek utajený /a dokonce zde má být člověk ve všednodennosti beznadějně uvězněn, bez dohledného konce a bez svátečního času, v tom je přece podstata trestu a "převýchovy"/. Proti všemu /i mému vlastnímu/ očekávání ho zvládám naprosto znamenitě a právě skrze něj dosahuji nejpronikavějších úspěchů; souvisí to s ledasčím z mé minulosti, nicméně přesnou recepturu si zatím s dovolením ponechám jako výrobní tajemství/.../.

...Avšak k tomu mému času na přemýšlení a hlavně na práci - víš, on je a není. Po-

kus se představit ai něco mezi naší nocí na jachtě na Mazurách a čekáním /nekonečným a v notné zimě/ na tramvaj a pochopíš některé problémy mé práce. Byť v jiných ohledech jsou podmínky optimální a všechno jde, když se chce. Koneckonců alespoň pro mrňavce jsem po značných klopotách vyrobil rodičovský příspěvek v podobě pohádky /musí se číst hodně dramaticky, prasátko ti to zrežiruje - kolega se teď každý večer dožaduje pohádky/, tak jsem zvědav, jak to s ní dopadne. A abys nefňukala, tak alespoň jeden literárně-sociologický postřeh. "Hojně zde pějí a recitují, mezi jiným často z Erbenovy Kytice. Zajímavá je reakce posluchačů: jednak jsou překvapeni, že je to "doopravdický" text /znají nejvýše různé sprosté parodie/, jednak se jim to moc líbí a připadá jim to strašně strašidelné. Což mi z úplně jiné strany potvrzuje mou teorii o Erbenovi jako tvůrci hororů a nejvhodnějším kandidátovi na "citátového klasika" v anglosaském smyslu.

9.10.

Vaše ostrá kritika mě zatím odradila od dalších literárních pokusů, následky

pro sebe i národní kulturu si přičtete
 sem: člověk se s tím smíří, pečlivě dis-
 tribuuje zásluhy mezi jednotlivé děti,
 přepisuje do mikropísmo, napjatě čeká,
 zda to dojde - a nakonec by ho málem žalo-
 vali pro urážku nacti /ostatně vaše kri-
 tika není jediným důvodem mého odmlčení,
 krom jiných lokálních problémů se o mě
 pokoušelo - naštěstí neúspěšně - jakési
 nachlazení, v důsledku čehož jsem byl zce-
 la prost inspirace/. Snad vás druhý díl
 nalaдил poněkud příznivěji, leč plně jsem
 vás uspokojit nemohl, páč to bych musel
 udělat úplného debila z chudáka TPTDNO, a
 uvědomte si, milánkové, že takový drak
 /podobně jako ďáblové a jiná zpřízněná če-
 ládka/ má ve skutečnosti navýsost melan-
 cholický život: umí jen řvát a pouštět
 hrůzu, živí se jednotvárnou stravou z pa-
 nen a princezen /povětšinou bez další ku-
 chyňské úpravy/ a může si na prstech spo-
 čítat, že mu nakonec nějaký hrdina strazí
 hlavu /či hlavy/ a že ani po smrti nebude
 mít pokoj, neb za jeho hlavy se dá koupit
 půlka, eventuelně celé království, jazyky
 se s oblibou vyřezávají z huby a ukrývají,
 popřípadě zaměňují apod. A protože Boží

spravedlnost se týká všech, vybavil jsem TPTDNO pro útěchu alespoň schopností mluvit v řeči vázané a občas někoho sezobnout. Jinak je ovšem vaše kritika chybně zaměřena, neboť pro vítězství nad drakem není rozhodující chytrost, udatnost ani jiné schopnosti /Honza je často opravdu Honza a nadělá mnohem víc hloupostí než jeho konkurenti, opačné tvrzení je moderní čítankový nesmysl/:~~Mať~~ vám máma přečte a vyloží podobenství o dělnících poslední hodiny. Jinak vám ale vyhovují natolik, že příště vymyslím /už se na tom pracuje, bude se jmenovat Budko/ úplně malou a úplně hloupou obludu: potíží je v tom, že bude tím pádem značně neškodná a že mi zase budete nadávat, že mé pojednání je málo napínavé.

...S dáváním a braním je to složité, dá se asi říci, že samozřejmě víc rozdává obdarovaný, ale celý ten kalkul "dobrých skutků" a kdo víc a kdo míň mi připadá mírně řečeno zcestný. Víš, to je asi to hlavní pohoršení Nového zákona, že není v žádném směru kalkulativní a že to rozhodně není smlouva ve smyslu Starého zákona. A celý ten balast s věčností a nenávistí

a tak asi odpadá s tím jednoduchým /a ovšemže neschůdným/ "rozdej své jmění a následuj mě!". Ne náhodou pocházejí nejlepší rozборы patologie těchto vztahů od Dickensse, tj. z merkantilní, puritánské a bohaté Anglie - třeba ve františkánském prostředí nebo u buddhistických mnichů jsem se s podobnými postřehy nesetkal /lze ovšem namítnout, že to jsou "profesionálové"/. Ale třeba tady: je to prakticky vždy "poslední krajíc" a různé postranní myšlenky příliš nepřicházejí v úvahu, páč ti lidé se za pár dní rozloučí a už se nikdy neuvidí. A najednou se ukazuje, že je to všechno daleko snažší, samozřejmější a přitom významnější a úplně /HA! VEČEŘE! / /tak jsem se důkladně napral, ovšem nevím, jak to prospěje mým duševním pochodům/ jinak, než se píše v knihách: člověk se opravdu raduje z toho krajíce /má totiž hlad/ či z radosti toho druhého /i ta jeho půlka mu pak líp chutná/ a nějaké složitosti jaksi samy sebou odpadají. Což mě mimochodem zvolně vede k názoru, že "co-koli jste učinili jednomu z těchto maličkých, mně jste učinili" nemá smysl smluvní, ale deskriptivní: že to není příslib nějakých odměn a "pokladů v nebi", ale

spíše poodhalení velikého tajemství vztahu mezi námi a Kristem, poukaz na to, jak to chodí v "království nebeském". To by ovšem vrhalo jiné světlo i na "vdovin groš" a vůbec mě napadá dalších deset aspektů, z nichž by danou problematiku bylo třeba probrat. Jenže, jak řekl Wellington v bitvě u Waterloo: "ustoupit nám brání jednak naše čest, jednak les ardenský, který je za námi"; tj. jednak by bylo rouhavé snažit se na pár rádcích postihnout tak veliké tajemství, jednak musím jít hrát kostky s kolegou, který již netrpělivě pobíhá.

...i ostatním příbuzným a přátelům děkuji za to, co pro vás dělají, zdravím je a přeji jim ve všech ohledech mnoho zdaru, který se také pro ně usilovně snažím vymodlit /k ničemu lepšímu se totiž momentálně nehodím/.

20.10.

Nejprve tedy k přípravám procesu /vy ovšem již víte, jak dopadl/. Žalobu jsem dostal minulý pátek, v neděli si udělal pár poznámek a kromě zaujatého sledování novinek z vnějšího světa jsem celou věc

víceméně pustil z hlavy - ať se stará Ten, který mě poslal. Zato celé okolí - advokátem počínaje a Rudým právem konče - nemluví o ničem jiném. Když jsem obhájci přál příjemnou neděli, pokládal to za špatný vtíp a ujišťoval mě, že před tak strašným hlavním líčením samozřejmě nebude ani spát ani jíst - tak si chvílemi připadám jako v Jiříkově vidění. Jinak tu dr. Pěnka byl dvakrát a zvláště druhý den byl tak vystrašený, že je mi ho upřímně líto. Má spoustu dobré vůle a chudák nemůže nic - - neb to málo, co by mohl z hlediska úřadů, mu zase nedovolí tvrdohlavý klient. Je si skálopevně jist, že mě oběsí, ale přitom se to ohleduplně snaží přede mnou tajit, takže naše jednání nejspíš připomíná debatu s umírající babičkou, z níž se příbuzní snaží vymámit závěť a současně ji ujišťují, že její lehká angína je již prakticky vyléčena. Navíc byl instruován, že trvám-li na nevině, musí mě hájit na zproštění, z čehož už je úplně na větvi. Nu, buď mu nebe při procesu milostivo - o sebe se tolik nebojím a ty to snad taky nějak vydržíš /respektive vydrželas/.

...Jo a ještě prosba - pokud jsi to již neučinila, pošli mi urychleně asi 400 Kčs,

vono holt i to braní a dávání chce svou materiální základnu. Ovšemže ne v tom případě, že budu osvobozen, což po právní stránce očekávám s naprostou jistotou, byť z hlediska politického ve mně hlodají jakési temné pochyby. O celkové situaci mám dost dobrou představu, vcelku sdílím "horoskopickou" předpověď její příznivosti, byť pro sebe osobně si moc dobrého netuším /přestal jsem ovšem - jak jsi viděla a jak jsem očekával - být já a spol. a patřím už jenom ke spolu, ale těšit se z toho by bylo poněkud sobecké/. Inu uvidíme. Snad nejpozitivnějším indikátorem by byl dr. Pěnka, který věci vidí černě a který se zatím s železnou důsledností naprosto ve všem mýlil. Ale teď již nesou večeři a po večeři se snad budu věnovat zábavnějším tématům. Pa.

...A nezapomínejte pomalu chystat Vánoce, které bohužel budeme poprvé trávit odděleně /a já budu pravděpodobně ještě zde/. Kupte si pěkné dárky, vzpomeňte si na mě a jako "stěžejní dar" mi po poradě s nějakým znalcem můžete poslat krabici doutníků - měly by být menší, neb na pořádný doutník zde přece jen nemám zaručen poklid úspěšného kapitalisty, a měly by být

oříznuté, neb špičky okusují nerad a jiný nástroj zde nemám k dispozici. Ale to jen tak na okraj, abyste měli nějaké pozitivní a hodnotné téma k promýšlení.

...No ale "krásně nám to utíká" a až tohle budete číst, budem mít lepší představu, co nám vlastně utíká a kam až to má utéci. Byť zas ve výkonu trestu to bude v některých ohledech lepší, ale v mnoha horší, takže tam nijak nespěchám. Krom novin a jiných aktualit teď čtu poměrně málo /to vždy závisí na přísunu a lokální konstelaci/, zato si pilně hraji, luštím křížovky a stal jsem se téměř virtuózem v řešení šachových úloh /nedávná otázka "je pan Benda pořád ještě tak hravej?" a kladná odpověď na ni nezní možná jiným uším příliš lichotivě, ale mne nesmírně potěšila a utvrdila v přesvědčení, že integrita mé osobnosti zůstala plně zachována/. A ovšemže se zase vracím ke svým hrám z dětství a přímo hýřím nápady pro bližší i vzdálenější budoucnost.

6.11.

Pokud jde o pohádku, snad mám opravdu věrohodné alibi, že jsem neplagoval Hobita. Že je druhá část pohádky pro dospělé

jsem při psaní opravdu netušil, ke svému překvapení jsem si to uvědomil až po týdnech během jednoho sporu - zřejmě jde o imanentní zákonitost pohádkového světa /a to znamená toho podstatného ve světě vůbec/. Prostě tomu tak je - nevíra je ovšem možná, ale na věci vcelku nic nemění/snad jen oddaluje příchod Kristova království/ a rozhodně škodí nevěřícím. Čímž se dostávám k podstatnému bodu tvých čtyř dopisů, na který chci reagovat a od něhož zvolna přejdu k záležitostem okolo soudu a jeho důsledků. ... Uvědomuji si palčivě /a ty to bohužel ještě zřejmě pořád nevíš/, jak obtížné a stále v sázce a v otázce je to, jak se ty i děti s celou touto věcí vyrovnáte, a že zdaleka ſ nejde jen o to zůstat "fajnový" - denně se naléhavě modlím, abyste obstáli i v těchto protivenstvích a byli jich pokud možno ušetřeni. To je jedna, velmi zlá stránka věci, která se týká vaší spásy a v níž vám mohu pomoci jen do jisté míry /a jak jsem ti již psal i říkal, právě tato odpovědnost je pro mě nejtěžším bodem v mém osudu a nakonec i ty pohádky jsou pokusem jí alespoň nějak dostat/. Na druhé straně se ostře ohrazují proti "nesmyslnosti", jejíž dojem

má vznikat z nějakého - předpokládám chmurného - kontextu: jak tohle může říci křesťan, který ví a věří, že právě Kristova smrt podstatně změnila smysl věcí /a najmě katolík, který si občas odříkává Credo/. A pokud jde o mě osobně, ať jsem dělal a dělám cokoli, vždy a velmi přesným kalkulem všech možností a rizik i s vyhodnocením své schopnosti je podstoupit /je to můj handicap a asi hřích, viz "blahoslavení chudí duchem"/. Navíc mám ve zvyku dělat důkladně to, co už dělat musím, jako třeba politiku a práva /k prvnímu: od prvního dne vazby jsem propočítával odsezenou dobu ve vztahu ke čtyřem letům; k druhému: když už jsem nemohl pomoci sám sobě, se zadostiučiněním jsem pozoroval skvělý úspěch mnou napsaného odvolání v jiném, zcela beznadějném případě/. Chci tím říci, že nemohu být zklaman, protože tolik toho zase ani od budoucnosti ani od lidí nečekám - a jediný, od něhož cosi čekám, doposud nikdy nezklamal. A že o mě nemusíte mít obavy, že ani dost dobře nemohu "nevydržet" - byť jistě za mezních okolností mohu jednat jinak, než by ode mne okolí čekalo -

neboť mám do nejmenších podrobností rozpracovány varianty chování pro všechny myslitelné situace /např. alternativní postupy a řeči podle vývoje procesu, pro případ, že bys mě opustila či tě zavřeli atd./ a alespoň zkušebně otestovánu i svou schopnost příslušné chování absolvovat. Publikum se tím baví. To je ovšem jen jeden, samozřejmě příliš vyhrocený úhel pohledu, ale chtěl jsem tě nějak uklidnit a povzbudit ve tvých smurách. Opakuji: vím, co činím, činím to svobodně a neměním ani čárku na svých umírněně optimistických prognózách. A ještě k otázce milosti: jsem si vědom, že mnozí o tom smýšlejí jinak, ale já bych pokládal za nesprávné o ni nepožádat /byť samozřejmě nepřipadá v úvahu Pěnkou navrhované zdůvodnění/. Jednak z právního zakotvení /nevymyslel jsem si je a nikdy jsem ne tvrdil, že je podle mého vkusu - viš noční rozhovor/ naší kaktivity plyne podle mého nutnost využít všech řádných i mimořádných opravných prostředků. Jednak jako křesťan se cítím zavázán neupírat nikomu příležitost k velkomyslnosti. A posléze úlohy se mění a tento test je zajímavý z hlediska mého budoucího chování.

...Jak jsem si po sobě četl svou nedělní glosu k tvým dopisům a pesimismu, připadá mi kusá /však jsem byl taky dost vyrušován/ a říkající něco trochu jiného, než jsem chtěl; jenže gumu nemám a čas k přepsání dopisu při stávajících světelných poměrech také ne, takže to budu muset nechat tak. Tedy snad jen závěrečné ujištění: Bůh se o mne stará v naprosto nezslouženém rozsahu a intenzitě a je to dokonce tak markantní, že mi rozhodně nehrozí nějaké zapochybování či jiná forma po-matenosti a v tomto ohledu se o mne opravdu nemusíte bát. A pevně věřím, že při troše důvěry a odevzdanosti do Jeho rukou budete i vy bezpečně chráněni a nebudu se muset bát já o vás.

...Zdravotně se mi daří znamenitě, až na občasné záchvaty lenory povětšinou cvičím /rekord 18 kliků najdnou, 111 za den/. Jinak ovšem si povětšinou hraji, takže mám pocit skvěle využitého času.

Tahle noc nebude krátká, ale po každé noci přijde den a pastýři ostatně nezabloudili ani v temnotách, neboť je vedla hvězda /-právě vpadla večere, zřejmě už je toho posvátna drobet příliš a všedno-

dennost se hlásí o svá práva/.

20.11.

Stále jasněji poznávám, že ona možnost "to kdykoli zastavit" věci vůbec neusnadňuje, ba právě naopak. Nemám teď na mysli ryze subjektivní stránku, ale v tom je přece jádro posledního konfliktu a nepochopení a pokušení /které jako úhelné pohoršení provází křesťanství vlastně dodnes/ onoho "jiným jsi pomáhal, sám sobě pomoci nedovedeš. Sestup z kříže a uvěříme!". To není /nebo není jen/ nechutný posměch vůči lidskému utrpení; nebezpečná naléhavost je právě v tom, že okolí o takové možnosti ví nebo v ní věří /kdyby to byl hyenismus, snad by je někdo okřikl, ale nikdo je nenapomene, protože je to rouhání par excellence, tj. kritika Božího úradku, a v hloubi duše každý dává těm rouhačům zapravdu/. Je to vlastně jediné /ale zato denodenní/ nedorozumění, s nímž se setkávám, a přitom prakticky nevyvratitelné, neboť každý spor nutně vyústí v argumenty ad hominem /a rozumí se tu "jen" člověk, nespasený člověk/. Pozoruhodné je, že schopní pravdu pochopit podstatu věci

/otevření vůči dimenzi spásy ve světě/
jsou zase jen ti "celníci a hříšníci"
/přetransportováno ovšem do zdejších poj-
mů/. Kdežto "slušní lidé" v nejlepším
případě nahlédnou, že jde o přijatelný
taktický tah. Je to všechno obtížné, ale
asi to patří k věci.

Předchozí řádky jsou vlastně úvodem k
odpovědi na tvou zmínku, že "to křesťan-
ství zase nemusím brát tak vážně a někte-
rým věcem trochu pomoci". Víím, v jakém
speciálním smyslu to míníš, a nechci s te-
bou ani tak polemizovat, jako se ti spíše
trochu omluvit a vysvětlit, proč^{ty} dost do-
bře nejde /podobně jako se snažím vysvět-
lovat oponentům ve výše zmíněném případě/.
Víš, jednotlivá místa a doby se od sebe
dost liší a jsou pro něco zralá a pro ně-
co zase ne - to už známe z Písma a jen si
vzpomen, kolik předběžných cavyků bylo
nutno provádět třeba okolo toho, aby se
nějaké ženské mohl narodit bohočlověk.
Za určitých okolností je možno provádět
ledacos a pořád to bude jen nevinné zahrá-
vání, koketérie, obratná taktika. Jenže
za jiných^{tyh} okolností zase ne. A já jsem
právě v takové situaci a můj "manévrovací
prostor" je natolik omezený /neplet to s

vítězstvím nebo porážkou, je to spíš věc "setkání", povinnosti "vydat svědectví"/, že musím přepečlivě vážit každé své slovo či gesto a spíše čekat na náповědu Du-cha Svatého. Abych přešel k tvým oblíbeným příměřům z nautiky: po prěhrané bitvě u Cušimy se jedna zaskočená skupina eskadrových lodí vzdala Japoncům. Byly beznadějně obklíčeny, proti drtivé převa-ze a modernější výzbroji protivníka nemě-ly vůbec žádnou šanci. O tom nikdo nepo-chybuje, přesto historici svorně konsta-tují, že se tak stalo "proti všem námoř-ním zvyklostem". Nevím, jestli většina námořníků měla dostatečné představy o "ná-mořních zvyklostech" /možná ano, vždy mne fascinovalo na filmu Tora, tora, tora, jak tam všichni pálí z roflákaných lodí a manévrují s nimi, aby nezablokovaly pří-stav, ač pro ně samotné to už nemůže mít nejmenší smysl/. Nicméně někteří lidé na lodích je měli a já také /bohužel/ dost přesně vím, co se pro mou současnou situ-aci sluší, a nemohl bych jiné jednání ob-hájit před sebou ani před žádným lidským či božským soudem. Proto jsem musel při sondážích o možných kompromisech předložit nesrovnatelně tvrdší podmínky, než by mě

bylo kdy hapadlo. A proto musím brát zatraceně vážně i věci, které bych normálně s chutí obešel, a nemohu si pomoci ani nějakým tím čarováním. Nebo ještě z jiné strany: různé věci člověka potěší, ale zřejmě nejvíce mi imponovalo, že se jeden starší kolega - kterého jsem navíc vždyc-ky měl za poněkud "nemastného-neslaného"-hned po návratu podepsal jako odesílatel. Věděl sakra dobře, co dělá, a měl tisíc skvělých důvodů to neudělat. Člověk si si-ce říká, že by se samozřejmě zachoval stejně, jenže jednak má sklon spoléhat na druhé míň než na sebe, jednak se halt po takovýchto zkušenostech už dost dobře nemůže "nezachovat". A po opačných také ne, takže to vyjde nastejno a musíme se jen spoléhat, že za dlouhý čas si budeme moci v intimitě náručí zažehrat na ty "námořní zvyklosti".

...Možná mám zkreslenou perspektivu, ale připadá mi, že můj pobyt zde přináší nerosovatelně větší užitek než cokoli jiného, co bych mohl počít. Chvilé se mi zdá příhodná spíše k Te Deum než k nějakým žalozpěvům. Můžeš ovšem namítnout "A co chudák holka?", jenže to jsme si teoreticky vyjasnili již jako "malí" nad Pravým po-

lednem.

4.12.

...Začínám totiž shledávat, že na těch tvých stescích na pomalou návratnost korespondence přece jen něco je. Chtěl jsem vám napsat pár poznámek k Adventu a půstu, potažmo k na ně navazujícím svátkům: něco a la že Velikonoce se mi jeví spíše jako svátek Boží, při němž lidé odehrávají jen svůj negativní part, kdežto na Vánocích jsou činně a výrazně pozitivně účastní /i ten škraloup s Nevinátky je vlastně cum grano salis dobrovolnou obětí za Krista/, a jaký to má význam pro pojetí obou přípravných dob a jejich typ posvátnosti respektivě sekulárnosti /chtěl jsem dospět k elegantní úvaze, že i ona tak vyamívaná verze "svátků konzumu" a shonu je jen přehnaným výrazem jinak zcela patřičné a autentické orientace těchto svátků na činné a nitrosvětské setkání s Bohem atd./. Jenomže představa, že tyto řádky nejspíš budete číst na Nový rok a odpovědi se dočkám tak na Hromnice v NVÚ, mi řečenou přednášku natolik znechutila, že z ní ponechávám jen toto torzo. Ostatně podobné-

mu způsobu práce jsem přišel na chuť nad "vynechanou" kapitolou z Budka: vypadá to tajemně a duchaplně, je možno vyslovovat elegantní soudy a vůbec si pouštět fantazii na špacír a přitom si ušetřit tu šedivou námahu s něčím jako je logická konstrukce a dokazování. Učení páni to mimochodem praktikují skorořá napořád, jenže se k tomu samozřejmě nepřiznají. A další mimochodem: ty namátkou plácnuté narážky v Budkovi se pro mne samotného staly tak napínavé, že mne inspirovaly k další samostatné konstrukci - jak uvidíte na Bolehavovi.

...A čím méně je to med, tím je zase jasnější, že spása není nějaký pochybný příslib, ale děj hic et nunc /a že valná část "tíže" padá na člověka jen z vlastní zbytečné úzkostlivosti/.

18.12.

Tak se ozývám večer, zvolna dobařavám kubánský doutníček /nebojte se, pokládám je za vánoční dárek, leč nevěda, co se mnou bude o a po Vánocích, konzumuji je pro jistotu předem/ a přemýšlím, co bych vám zas pro změnu napsal povzbudivého.

Snad nejdříve tedy k odvoláče, jejíž výsledek vy již ovšem znáte /moc se těším, že tě tam uslyším mluvit!/: jak jsem již psal, byl bych velmi překvapen změnou v kterémkoli směru. Jako tvor křesťansky smýšlející si obavy nepřipouštím, kdežto jakousi jiskřičku naděje na nějaké zlepšení přece jen tajně doufám /když je mi někdy před usnutím zvlášť smutno, dovoluji si dokonce snít o tom, jak by bylo pěkné dostat podmínku a být na Štědrý den u vás/. Jenže současně si postupně uvědomuji, že analogie aneb figura jde mnohem dále a hlouběji /včetně takových podrobností, jako je naše poslední společná večeře/ než k těm třiatřiceti letům a že to tedy nemůže a vlastně by ani nemělo dopadnout "dobře" /vyjma ovšem případ neosvědčení se/. No ale vy již stejně víte, jak to probíhalo i dopadlo, a já halt zatnu zuby a půjdu, kam mě povedou - a budu se utěšovat tím, že jete v duchu se mnou, popřípadě si říkat své oblíbené "Pane, zůstaň s námi, neboť se připozdívá"/Sk/.

Hrome, zas to jaksi nevypadlo dostatečně vesele a povzbudivě, že by to dělali ten Advent?

Asi by bylo vhodné /protože je to možná poslední dopis odtud/ alespoň v povolené míře zrekapitulovat dojmy z posledního půl roku. Je ovšem třeba poznamenat, že mé postavení bylo v mnoha ohledech atypické: např. počáteční intenzita vyšetřování /takže člověk ani neměl čas na nějaké "vstupní" šoky z vazby/, mimořádně přísná opatření a na druhé straně mimořádná korektnost v dodržování právních norem atd. Vcelku jsem všechno zvládl bez jakýchkoli otřesů psychických či fyzických /v klidích jsem se dopracoval dvaceti najednou a až několika set denně, takže za nějaký ten rok vazby bych se vrátil jako úplný Bivoj/ a kdyby nebylo vás, pokládal bych to celé za pozoruhodnou zkušenost, se kterou bych se bez velkých nesnází smířil. Poněkud komplikovanější je to s možností pracovat, která je značně blokována jak psychologickými, tak i faktickými podmínkami: kromě čilé právní aktivity, korespondence /jejíž objem je ovšem při velikosti mého písma značný/ a pohádek pro děti jsem měl jen zřídkaovou příležitost k nějaké účelové intelektuální aktivitě. Jak ovšem víš, nepatří práce k těm modům existence, které bych pokládal za nepo-

stradatelné, takže mi tato skutečnost nebyla tak úplně nevítaná. A mimochodem mi zůstává nadále nejasná /ač i zde si to všichni myslí/, co má být hrůzného na samovazbě /ne ovšem jako formě trestu/ - vždy jsem se velmi těšil na ona krátká období, kdy jsem mohl být sám. Pokud jde o víru, lze heslem říci, že "partnerům víry" ubylo abstraktnosti a stali se hmatatelnějšími, což má zhruba následek, že je má víra jaksi živější a že jsem zřejmě méně úzkostlivý fakticky a mnohem úzkostlivější intelektuálně /nějaký ten hříšek si přece můžeme dovolit, ale podvádět bychom neměli/. Pokud pak jde o vás, nahlédl jsem /zdá se, že definitivně/, jak nesmírně jste oproti jiným věcem důležití a současně, jak jste legrační v tom, jakým pitomostem jste občas ochotni důležitost přikládat. Konečně o společenských zážitcích, jmenovitě o "slušných lidech", "hříšnicích" aj. jsem se již příležitostně zmiňoval. Zajímavé a zprvu lehce energující je soužití s lidmi, kterým /a Bradbury to zdaleka nedotáhl/ naprosto chybí schopnost rozlišit běžné životní zážitky a televizní pořady a kteří neznalost ně-

které televizní postavy pokládají za zručnost rovnocennou třeba neznalosti chleba /vyslechla stesk, proč není možné mít ve dne puštěnou televizi a v noci při spaní rádio, poprvé jsem ocenil československé vazební podmínky/. V takovém případě se stačí doznat, že televizi nemám a nemusím už snášet další doklady svého šílenství. Nicméně jsem zjistil, že tento typ obluzení poskytuje při dotyku s realitou tak chatrnou výzbroj jak v pozitivním tak naštěstí i v negativním smyslu, že představují mnohem tvárnější půdu než oni "slušní lidé".

1.1.1980

Z návštěvy jsem měl velikánskou radost, konečně jste tu byli všichni - byť jste jistě usoudili, že jsem si nevybral ten nejveselejší hotel. Byli jste moc milí, jinak jste ovšem mohli sami vidět, že vzhledem ke krátkosti času a komplikovaným průvodním podmínkám přinášejí takové návštěvy kromě radosti ze shledání jen na-
prostý zmatek a že je při nich prakticky vyloučeno si s kýmkoli o čemkoli vážněji promluvit. Já sám jsem v rozkošném přede-

ní kořat na klíně rozuměl jen každému třetímu slovu a když ku konci začal někdo /prasátko?/ žadonit, aby tu směl zůstat se mnou, jaksi se mi zamžily oči a nemohl jsem ze sebe vypravit už vůbec nic. Asi jste si toho povšimli, ale nic si z toho nedělejte, jde skutečně jen o chvilkovou reakci - zachráněným na poušti se také nesmí dávat najednou příliš mnoho vody. Takže z návštěvy si jako obvykle pamatuji jen to, že jste /jedenkaždý/ strašně milí, že vás mám všechny hrozně rád a že se moc těším na příště. Může se to zdát málo, ale pro mě je to hodně a myslím, že zvláště pro mrňavce je také krajně potřebné, aby mě občas viděli, byť i za takovýchto surrealistických okolností. Ne-do-zvěděl jsem se tedy podrobnosti o Markově hádce se spolužákem /která mi byla líčena značně dramaticky - napiš! / a naopak nestačil dostatečně pochválit Kamilu za její plamenné a velice inteligentně a právně vtípně pojaté vystoupení /slabší již to bylo se srozumitelností a řečnickým podáním/ u soudu. Máma se hlat snažila a za výsledek nemůže. Jak paní předsedkyně v odůvodnění /zřejmě též díky pokročilé hodině/ jasně řekla, otázka prav-

divosti je vedlejší, rozhodující je, že takové zasahování nemůže být trpěno.

Čímž byla naše trestní věc ukončena, a to nejen v právním slova smyslu.

...Já ovšem zpravidla znám lidi, kteří mé dopisy čtou a pranic mi to /krom těch omezení ovšem/ nevadí - patří k podstatě každého písemného projevu /i dopisu/, že autor nemá možnost plně rozhodovat o čtenářích. Navzdor y tomu je možno a nutno být osobní - jinak je zbytečné něco povídat. V daném případě je nutno navíc vzít v úvahu, že obsah může druhotně plnit funkci zbraně: každá zbraň má ovšem dva konce a já vycházím z optimistického předpokladu, že držím v ruce ten pravý. Tvůj bratr tě může poučit, v jaké míře je v každém počínání /a v mém tuplem/ přítomna herní složka - tak se neboj a hraj tuto hru klidně a docela doopravdy.

...K tvým pochybám o různých dimenzích: bylo přece jednoznačně /a dost tvrdě, jak to bývá pravidlem u věcí důležitých/ řečeno: "Maria lepší stránku vyvolila". Pokud si občas připadáš spíše v roli Marty, je to jen povrchní srovnání, které je v dané chvíli opravdu a úplně nepodstatné. Nač tedy pochyby: Hic Rhodos, hic salta!

A že to lepší neznamená lehčí, ba ani průhlednější spasitelná, to je samozřejmý rub věci a je jasné i z podobenství: koneckonců Maria musí vyslechnout a strpět Martiny výčitky a do Mistrovy odpovědi /což též znamená dodnes/ se zdá být v nepravu. Tak jen pěkně poslouvej našeho Pána a bláznovství světa tohoto nech těm, kdo od něj čekají odměnu. Abych však nezastíral obtíže poslušnosti /jež ovšem mohu ilustrovat jen na svém příkladě/: až v poslední době lépe nahlížím smysl dotud mi dost archaicky znějící formulace "byl poslušný až k smrti". Že neznamená jen v čem, ale také kdy. Ona totiž - stejně jako přílišný blahobyť - i přílišná nouze umenšuje schopnost naslouchat, neboť člověk je sváděn přehlušovat partnera křikem o pomoc. Stále ještě dokáží denně říkat: "...Ne má, ale Tvá vůle se staň!...Musí-li to být, jsem připraven.. a protože Ty ve svém nekonečném milosrdenství nikoho nezkoušíš nad jeho síly..". Jen jsem si uvědomil, že toto tvrzení není tak útěšlivé, jak se na první pohled jeví, neboť člověk může popřípadě mít nebo dostat zatraceně mnoho sil. A s lehkým mrazením si

říkám, japaže to bude s mou poslušností někde na jejích hranicích. Ale tato úvaha by měla být spíše zdrojem lásky než obav; snad to nebude tvůj ani můj případ a rozhodně je slušnější dbát nyní na to, co je nám přestát dnes.

...Za všechny pozdravy díky, pokud jde o mé výborné vynacházení se, souhlasím, můžeš snad jen dodávat, že to neplyne z nedostatku možností mít se špatně.

...Podle očekávání novinky nižádné, Silvestra jsem přestál v poměrném veselí, rozšoupli jsme se v rumové čokoládě a okolo půlnoci nás vzbudili petardy a rachejtle. Dnešek věnuji dopisování dopisu /abych vám pilně psal po celý rok/ a úvahám o tom, že bych zde /či onde/ měl trávit ještě další tři Nové roky a že by to třeba mohlo dopadnout i lépe. To vše jsem schoopen brát s humorem, vyloženě mě však hněte, že jsem napřed kvůli letnímu času přišel o hodinu /víš, jak jsem se na jaře při vstávání do kotelny těšil, že na podzim budu zas mít ~~na~~ jednu noc o hodinu delší - ale to se zase vyrovná v roce 1983/ a teď zase loňský rok prodloužili o vteřinu kvůli nějakým hloupým astronomickým ne-

srovnalostem. Jinak mi to ovšem krásně
utíká, zítra už budu mít 15%.

odsouzený:

manželka:

Václav Benda, 9654/8
NVÚ Heřmanice, PS 2
713 02

Dr. Kamila Bendová
Karlovo nám. 18
120 00 Praha 2

Ahoj Kamilko, ahoj kuřátka!

Tak se konečně ozývám ze svého nového působiště. Dopis bude vzhledem k vnějším okolnostem tentokrát poměrně krátký a neurovnaný, doufám, že dopřítě se už napravím /píši ostatně vypůjčenou propiskou, budu ji v nejbližší zásilce naléhavě potřebovat!/. Nejprve pár slov k historii minulých dnů. Přesun byl dosti dramatický, zatímco po celou vazbu jsem byl zdravý jako buk, den před cestou mě přepadl akutní záchvat jakési chřipky - nicméně léčba neklidem se znamenitě osvědčila a sem jsem dorazil dokonale uzdraven. Jinak od překročení moravských hranic jako po mávnutí kouzelným proutkem vše probíhá dokonale normálně a přesně podle příslušných předpisů. Po sedmi měsících vazby je pro nás ovšem pobyt na čerstvém vzduchu /a máme skvělé mrazy / a sdostatek pohybu poněkud šokovou terapií - cítím se velice unaven a je to jistě patrné i na mém písmu. Těžko dělat nějaké závěry z tak krátké zkuše-

nosti a jiní jsou poněkud optimističtější, osobně však trpím vážnými obavami, že že vzniklá situace je absolutně maligní. V tomto směru byly jistě velmi případné a bezmála prorocké mé úvahy na téma "nikdo nebude zkoušen nad své síly", které jsem psal do jednoho ze svých posledních dopisů.

..Jinak ovšem konstatuji, že zmrzlé a unavené prsty zřejmě indukují zmrzlé a unavené myšlenky - pro tentokrát /doufejme!/ to musíte omluvit. Jinak ovšem zájcně pochmurný tón tohoto dopisu neznámá, že bych nějak revidoval své postoje k různým důležitým otázkám naší budoucnosti: prostě se jen potvrzují mé nejhorší obavy, ale ty jsem stejně pro jistotu choval předem a rozhodoval jsem se v jejich perspektivě. Ostatně třeba se ještě ukáže /i když za svou osobu a při svých návycích a mentalitě tomu ani za mák nevěřím/, že si věci budoucí malují zbytečně černě. Každopádně mi držte palce a hojně se za mne modlete, bude mi toho velmi zapotřebí.

3.2.1980

Nicméně jsem zde bezmála již měsíc a bylo by tedy načase urovnat si dojmy a po

prvních zmaticích zaujmout nějaké definitivnější stanovisko. Jenže to má ještě dva háčky: jednak musím psát značně zkrácenlivě, aby byla naděje, že dopis dostaneš, jednak píši vždy v sobotu a v neděli, což jsou dny poměrného klidu a větší výměry volného času, a jelikož mám výhodný zvyk bleskově zapomínat nepříjemné zážitky, jeví se mi při psaní dopisu svět značně růžověji, než v průběhu prací naplněných a veskrze náročných všedních dnů. Lze snad říci asi tolik: zatímco většina přátel byla zpočátku krajně optimistická co do termínu možného propuštění a velice uvítala, že jsme nebyli umístěni do izolace, kdežto já jsem ty čtyři roky pokládal za značně reálné a z takovéto formy vězení jsem byl upřímně zděšen. Ovšem díky svému nižšímu věku a lepšímu zdraví se zdejší situaci a pracovním i mimopracovním nárokům přizpůsobuji poměrně úspěšněji; také ve věci propuštění příkládám důležitost spíše Boží vůli než momentálnímu vývoji mezinárodní situace. Díky tomu se naše původně diametrálně odlišné postoje postupně sbližovaly a nyní se ocitly v přibližně shodné poloze. Za sebe bych ji vyjádřil asi tak, že to nebude žádný med, že na

vazbu zde vzpomínám s tichou nostalgií a že bude fyzicky i psychicky nesmírně náročné obstát před sebou a hlavně před ostatními, neboť nějaké stažení do soukromého světa jako ve vazbě zde není myslitelné a definice člověka jako tvora společenského je zde důsledně naplněna - v dobrém i ve zlém. Jelikož se ale nesnažím zachovat ani svůj život, ani své věci, ani svůj volný čas a nároky osobnosti, беру to jako skutečně pravé veselí, nepochybuji, že vydržím vše, co mě potká či může potkat, a tajně doufám, že vše činím v Kristu a pro Krista, neboť maličcí jsme zde vlastně všichni. Z hlediska nějaké tvůrčí činnosti jsou to ovšem ztracená léta, ale stejně jsem si nikdy nebyl jist, zda právě tento poklad je bezpečný před rzí; z hlediska zkušeností všeho druhu jsou to naopak léta nedocenitelná. A s tím, že ani k nějakému usebrání moc času nebude, jsem nakonec v posledních letech musel amířit i na svobodu.

10.2.

Jinak si ovšem o mne nedělejte starosti: i když na nějaký uspíšený příchod ne-

věřím, aspoň ne příliš, jsem přesvědčen, že s pomocí Boží a s důvěrou ve vás ty čtyři roky neochvějně vydržím. Zdraví mi slouží vcelku uspokojivě, náladu mám znamenitou a myslím, že začátky - které vždy bývají nejtěžší - jsem ve všech ohledech zvládl krajně úspěšně. Práci mám dost dobrou, pracuji u nepřilíš nebezpečně vypadajícího stroje ve Vítkovických železárnách a od počátku se mi daří značně překračovat stanovenou normu. Jak víš, pokládal jsem vždy poctivě odvedenou práci za ve všech směrech potřebnou a prospěšnou a tohoto názoru se držím i ve zdejších nezvyklých podmínkách. Je to ovšem celé zatím pro mne psychicky a hlavně fyzicky vyčerpávající, do jisté míry samozřejmě časem přivyknou, teď to ale nebude nikdy.

...Budu se ovšem snažit, aby dopisy vyznívaly stále povzbudivěji, ba i na případnou křepohádku si budu usilovně hledat čas, inspiraci a soustředění, jenže základní fakta vypadají celkem definitivně a holt mě musíš chápat. Ne litovat, neboť vím, co činím a podstupuji to s radostí, ale chápat.

17.2.

..Mít za úkol pouze přežít, jak píšeš, by ovšem bylo na sebevraždu. Člověk však není na světě proto, aby přežil, ale aby vydal svědectví Pravdě. A protože jsem svým habitem člověk činorodý a vůbec evropský, čistě trpného postoje si sice vážím, ale není mi vlastní - což ovšem neznamená v dané situaci nějakou zbytečnou a křečovitou aktivitu, spíše jen ponechat věci běžet tak, jak je zapotřebí.

..Jsem zdrav a nálady znamenité, přátelé hovoří o mé nezničitelnosti a posmívají se mi, že jen kvetu a že mi vězení znamenitě svědčí. Pracovně i jinak /účastním se např. dlouhodobého šachového turnaje/ jsem rovněž krajně úspěšný. Čas na čtení - kromě zběžného přelétnutí novin - jsem ovšem zatím nenašel. Takže všechno by vlastně bylo skoro ideální, jen kdyby doma ta jediná židle nepřebývala a ty vaše mi tady nescházely: čímž ovšem nechci říci, že bych se chtěl spolu s vámi trvale usídlit v NVÚ.

24.2.1980

Začínám psát opět v sobotu a opět s

valnými pochybami, co vlastně zplodím, neb dnešek byl ještě pracovní, po uplynulém týdnu jsem mimořádně unaven a nevyspalý a navíc - což je pro inspiraci nejtěžší rána - jsem od vás od minula /poslední byl tuším z 8.2./ nedostal žádný nový dopis. Pokud je to jen zdržení, mohu se utěšovat nadějí, že pak toho alespoň dostanu víc najednou - takže pouze doufám, že mne nezanedbáváte, neboť dle dat doručených dopisů jaksi pozoruji, že původní slibná hustota tvých dopisů se s plynoucím časem pomalu ale vytrvale zřедуžuje. A také bych se konečně rád dočkal dopisu, který by byl odpovědí na některý dopis můj a ne pouhým útržkem zoufalého monologu. Nicméně člověk miní a musí být smířen s tím, že věci nedopadnou přesně podle jeho přání, popřípadě nedopadnou vůbec - dobře víš, že jsem dodatečné reptání na konkrétní podrobnosti vždy pokládal za poněkud pošetilé.

Bůh mi vskutku hmatatelně a účinně pomáhá /byť je to trochu jiné než na Ruzyni, neboť při téhle vita activa nezbývá moc času na přemýšlení a rozhovor /a všechno je tedy fajnový - jen mám občas chuť si něko-

mu postěžovat, jakého zpropadeně náročného Boha jsme si zvolili. Nu, alespoň budeme vskutku sůl země, jestli na to ovšem nezařveme - ale na to je zase to podobenství o obilném zrně, které musí zemřít, aby vydalo klas.

Jinak se na vás na všechny v těch šťastných chvílích, kdy zrovna nejsem soustředěn na nějaký pracovní úkon popřípadě se nebavím s přáteli, snažím moc a moc myslet - a vlastně myslím skoro jen na vás. Dovedu si představit, že to máte zatraceně nелеhké, ty i děti i všichni dohromady, a že teď navíc prožíváte obtížnou etapu přechodu od poměrně tvárného, neurčitého a tím i nadějeplného provizoria k provizoriu mnohem delšímu a svým způsobem definitivnějšímu. Na základě neúplné představy, kterou si tady dokážu vytvořit, se mi zatím vcelku líbí, jak všechno děláte a zvládáte, a pokud bych si náhodou něco představoval jinak, může to být způsobeno právě neúplností té představy - a koneckonců vrátím se jistě pln energie ke zvládání rodinných i jiných problémů a bude mou věcí, jak účelně a pokud možno nezbrkle této energie využít. Ale snad jsem vždycky byl a zůstanu člověkem uvážlivým

a přitom naštěstí tvrdohlavým. Takže nezbyvá než opětovně summovat, že pokud a nakolik v tom všichni lidsky obстоjíme, dají se ty čtyři roky pokládat za jednu z dramatických a rozhodně spíše plusových než minusových epizod tohoto našeho pozemského válčení - kdyby ovšem nebylo těch děcek, pro něž jsou jejich raná léta víc než epizodou a jejichž poloopuštěnost v tomto důležitém životním období nepřestává trpce litovat /přece však ne zase natolik, abych uvažoval o dalších nabídkách na příjemnější život v teplejších krajích/, Čímž ovšem neříkám, že mě občas nejímá nepřekonatelná lítost nad sebou a nad tebou a nad dlouhou dobou odloučení a nad tím, že kromě pravdy nám zbývají jen holé ruce - vždyť jsme lidé hříšní a slabí a ostatně tvrdost srdce, i tvrdost k dokonalosti, vždy převelice čpí nějakým ďábelstvem. Miluji vás všechny a miluji vás moc /chtěl jsem napsat až k smrti a věřte mi, že je to čím dál tím víc doslova pravda, i když to na papíře nezní/, tak mi bude i moc odpuštěno /což hádám také budu potřebovat, neboť z odpovědnosti za věci minulé, přítomné i budoucí se vymlouvat nechci a ani nebudu, ba беру ji na se-

be rád a po chladném uvážení/.

2.3.1980

...prosím jsem tě přece o pochopení pro to, že můj slovník i tematika jsou zde mnohem více limitovány než ve vazbě a že musím své nálady ilustrovat značně zjednodušenými prostředky. A prosím tě, nezapomínej uvádět data důležitých věcí, o kterých píšeš /návrat kluků, jarní prázdniny, Popeleční středa atd./, byť ti připadají samozřejmá: buď je vůbec neuhádu, nebo je musím pracně zpětně dedukovat z dat tvých dopisů, které ještě najmě odevzdávám. Pochop, že žiji v úplně jiném světě, kde některé jinak nejjednodušší věci mohou být až nedostupně obtížné.

A o pocitu zodpovědnosti mi nic nevysvětluje, bylo směšné se domnívat, že by si od něj člověk ve vězení odpočinul, je to naopak všechno mnohem horší. No nic, budme rytíři a nechť se naše ženy za nás modlí, neboť nelze jinak než spoléhat, že na pokání bude dosti času mezi třmenem a zemí. Přičemž není řečeno, která role je těžší a záslužnější, nemáme možnost si je vybírat /když máme moc štěstí, smíme říct

staniž se mi podle slova tvého/ a otáčet se zpět už vůbec nesmíme. Ale to bych zabíhal do dlouhých a příliš složitých úvah a já si chci schovat místo na zítra. Tak pa, strašně se těším na ráno, byť to bude jistě obvyklý zmatek a trapas a pak tři měsíce nic.

Tak je neděle odpoledne, vy jste tu před chvílí byli a už jste mi zase zmizeli do daleka /píši tou novou černou propiskou - celý život říkám, že osolit jídlo či uchovat ve funkčním stavu tužku jsou úkoly nad tvé síly/. Proti všemu očekávání mi návštěva připadala mnohem hezčí, smysluplnější a soustředěnější než na Ruzyni - jsem zvědav, jaký bude váš první dojem. Dokonce jsem snad na nic podstatného nezapomněl /popřípadě zapomněl tak důkladně, že jsem na to ani při některé rekapitulaci nepřišel/. Pokud se snad někdo z dětí cítil odstrčenější, tak mu to vynahradím příště - snažil jsem se tentokrát podle možnosti hýčkat alespoň mrňavce, kteří ještě z písemného styku mnoho nemají a jsou proto odkázáni jen na tu hodinu za tři měsíce. Takže všem aspoň dodatečně gratuluji ke školním ús-

pěchům, držte se v tom i ve všem ostatním, když chcete být hrdinové v pohádkách, dokažte být takoví i ve skutečných a všedních věcech. Je to věc víry a cviku a je to lehčí, než by se na první pohled zdálo: jako znáte z přírody, že zvířata se málokdy opovážejí napadnout slabšího, ale nebojácného protivníka /viz vlk a jezevec v Lobovi, křeček, depresivní účinek lidského pohledu a klidného hlasu na šelmy atd./, podobně i draci, pětky a jiné potvornosti a nepříjemnosti, které vás mohou potkat, se živí hlavně strachem a před statečným srdíčkem třeba sebemenším, se najednou náramně smrkávají. Takže buďte hotoví na každý den i hodinu a směle do nádobí, nákupů i jiných protiventev. A těším se na vaše dopisy a kresby - vypisují soutěž o nejhezčí ilustraci k mým pohádkám, první cena bude řád zlatého meče a místo u okna při případném leteckém výletu do Ostravy. Čímž se se všemi kočičkami i vlčaty zatím loučím, vyrostli jste a pěkně vám to sluší - tak křížek a ještě jednu dálkovou pusu.

..Neboj se o mne, dokud víme, že naše dobrá nálada je pro vás důležitá a povzbu-

zuje vás, dotud se nám nemůže nic stát, budeme s radostí odpočítávat dny do návratu a úsměv na rtech mi rozhodně nezamrzne...

10.3.

..Mimochodem mě právě napadá, že jsem znovu stačil zapomenout datum Patrikova svátku, ale bude to nepochybně brzy a proto mu opětovně gratuluji a prosím, abyste ho mým jménem obdarovali. Byť jsem si při nedávné debatě, která vlastně začala okolo přezouvání nebo nepřezouvání návštěv, znovu uvědomil, že i pro ty děcka jsou daleko cennější dary než nějaké ty věci a že vůbec věci jsou k dobrému jen tehdy, pokud slouží nám a ne my jim - neboť pak se zhusta stává, že odejdeme smutní, protože jsme velmi bohatí. Ale to jen na okraj, to snad není právě teď naše bolest.

16.3.

...bylo by snadné snášet toto vše radostně a pokorně pro Krista a zaručeně tak směřovat přímo do Království nebeského popřípadě být podle slibu dokonalí jako bohové. Ale jak jsem ti již mnohokrát psal,

v tomto ohledu jsem člověk nepokorný a militantní, k pravému veselí potřebuji trochu nekliďu i nějaké to hříšné koření a raději budu spoléhat na nekonečnost a nevyzpytatelnost Milosti. Ostatně doufám, že tu trpnou pokoru případně obstaráš v rámci rodinné dělby práce ty - viz mou úvahu o rytířství v minulém dopise.

..A ještě tedy /pokolikáté již/ k práci: tvrdím, že dobře odvedená práce je ze všech hledisek natolik významná, že to plně vyváží případné drobné a spíše teoretické nevýhody. Jestliže nepraktický intelektuál najednou zvládne ty podivné pohyby lépe než jiní, jestliže se ostatní učí brát vážně jeho pochybovačné brumlání, že támhleto neštímuje nebo onino by se mělo udělat jinak, mění se tím i postoj k jeho osobě a brumlání vůbec. Přitom to vůbec není otázka dřiny a v tomto směru nemusíš mít o mne obavy: člověk se nejvíc nadře právě tehdy, když není sto svůj úkol zvládnout a mám dávno zkušenost, že vůbec nejnamáhavější je nějakou práci předstírat. Jde o to naučit se jak na to a potom hlavně o určitý rytmus, což při mé vrozené hravosti není vůbec problém /a k bližšímu osvětlení odkazují na

Hesseho knížku o Siddhárthovi, kterou jsme spolu kdysi čítávali/. Fakt se o mne ne-
boj: pokud se někde opravdu uvolním, tak
je to v práci, a nikoho z přátel tím roz-
hodně nedráždím. Nu ale už toho nechme,
víš, že většinou vím co dělám a proč to
dělám.

23.3.

..Spousta pozdravů a velikonočního povzbu-
zení a naděje všem příbuzným i přátelům,
na něž mi tentokrát moc místa nevybylo.
Velikonoce jsou ten největší křesťanský
svátek a oheň, který se při nich zapalu-
je, by měl nám všem vydržet po celý zbytek
roku a jako Světlo Kristovo se postupně
rozšířat po celé zemi.

30.3.

A teď již velmi mozaikově k blížícím se
svátkům, o nichž by se samozřejmě mělo a
mohlo říci mnohem víc a mnohem soustavně-
ji - ale to si musíme nechat na budoucí
léta. Především /chronologicky/ chci při-
pomenout scénu s olejem a Jidášovým rep-
táním proti takovému zbytečnému plýtvání:
střetává se zde malicherná aplikace dob-

rých morálních a rozumových důvodů /protest je zřejmě míněn poctivě/ s podstatností a závažností okamžiku a věci, o které běží. A ukazuje se, že výsledek je katastrofální a od tohoto okamžiku se pro Jidáše neúprosně rozvíjí cesta krachu. Je to situace, ve které se téměř každý alespoň jednou v životě octne a ať si děcka vštípí raději toto než nějaké poučky a desatera: že podstatná výzva se nutně nějak kříží s pravidly, že je třeba bez váhání následovat živého Ježíše a ne mrtvou literu, že přijmout výzvu a uposlechnout znamená také přijmout riziko a odpovědnost za ten promarněný olej i všechno ostatní, a že kdo to neučiní, navěky smrtí zemře.

Druhou poznámku chci připsat jako člověk veskrze pozemský, totiž onen argument: kdyby moje království bylo z tohoto světa, moji služebníci by bojovali. Jelikož jsem opravdu nikdy netoužil po kariéře mučedníka, zaujaly mě formálně logické důsledky tohoto tvrzení a předkládám je k uvažování.

Posléze bych chtěl znovu připomenout, jak zvláště zde ocenuji ony úvahy o mystériu bílé soboty. Celá ta léta jsou takovým bílosobotním časem, kdy se toho sice

spousta děje, ale vlastně jen v přípravách, v temnotách a nejasnosti, kdy, jak a co z toho všeho vyzraje. Včetně shody prostředí a toho, že pro vás zůstává naše situace záhadnou a neuchopitelnou. Ale do značné míry i pro nás: víme, že to tak musí být, ale co nad to jest a co z toho ze všeho bude, to je i nad naše síly. Což je samozřejmě nelehké, ale tím spíš se z toho musíme radovat. Naopak pro vás se ovšem sluší zahalit si tváře a lkát nad námi a ne se pořád šklebit jako opice, ale to ti zřejmě do smrti nevysvětlím. Ale proto nepiši, chci zde spíše zdůraznit důležitost těchto časů pro^í nás pro všechny: jako čekáte na slavnou mši vzkříšení, mějte trpělivost i ve věcech ostatních a nezoufejte si jen proto, že tato noc nebude krátká a jako žádná noc až do konce časů zřejmě také nebude poslední. Neboť je jen jediná noc, které se jest křesťanu báti, a ta zase právě díky velikonočním událostem nad námi definitivně ztratila svou moc - a o tom snad nemusím dětem vykládat, o všelijakých ďábelst^{ch} a účinné pomoci proti nim toho samy vědí dost. Čímž bych svou spíše velikonoční reportáž než meditaci /poměry přílišnému

soustředění nepřejí a i v této chvíli současně diktují jednomu nepřiliš gramotnému spoluvězni nějaký úřední dopis/ ukončil a se zájmem očekávám, co si z toho vyberete a co pěkného mi napíšete vy. Od děcek bych uvítal dojmy ze svátků i z celé postní přípravy. Ať se trochu snaží dát tomu hlavu a patu, když už jejich otec může momentálně sloužit spíše za příklad toho, jak promyšlený písemný projev vypadat nemá.

...A že konečně je třeba všechny věci dělat dobře a neotravovat se při nich, neboť beznadějně otravné jsou ~~n~~ jenom pitomosti a pitomostem se máme vyhýbat, to snad víte sami nebo se brzy naučíte. Což je asi tak souhrn velikonočních dobrých rad pro děti.

7.4.

..Zubaře raději pomineme a počasí taky, pomalu už přestávám věřit, že na Ostravsku existuje něco takového jako je jaro nebo léto: také Velikonoce se v tomto směru neobyčejně vyvedly, metelenice se střídá s plískanicí a výsledkem je hlavně nutnost neustálého pucování bot.

..Zato k realizaci slíbeného velikonočního kázání pro oba své přátele jsem se již bohužel nedostal a ani pro vás toho asi dnes mnoho moudrého nenapiši. Ale jak známo, podstatnou součástí křesťanského poselství je různost dob a jejich vhodnosti pro rozmanité účely: je čas utrpení a čas radosti, čas setby a čas sklizně atd. atd. Utěšuji se tedy tím, že toto je pro mne především čas osvědčování se a že si tedy nemám so vyčítat, nestihnul-li zde studium jazyků či jiné chvály hodné a tvůrčí aktivity. Takovéto moudrosti se mi ovšem lehko řeknou, neboť jsem od přírody vybaven lehkomyšlnou zálibou plně se věnovat věcem, jímž se momentálně věnovat mám, a nepřekonatelně se tím bavit. Takže si nestýskám, leč přesto se strpně těším domů a na vás a občas se dokonce vážně zabývám nadějí, že by mohla vyjít nějaká ta optimističtější varianta a že by se naše setkání přece jen nemuselo konat až v roce 1983: racionální vyhodnocení dostupných informací nedává však žel pro takovou naději žádné podklady. Abych ty útržky nějak summarizoval: v našem životě se nic podstatného nezměnilo, z Velikonoční události však vycházím posílen a s novou

nadějí a hlavně s tím, že se vůbec není čeho bát /nanejvýš o co, neboť starosti o vás šest milých troublek mi hlavou stále vrtají a musím v tomto ohledu spoléhat výlučně na zvýšenou aktivitu a permanentní pohotovost vašich andělů strážných/. Jak totiž známo, děti moje, že kdo život svůj ztratí pro Pána, nalezne jej, a všechny mé zkušenosti mi zatím potvrzují, že to platí úplně doslova a že veškeré starosti a veškeré hokynářské úvahy, stojí-li to zato, a jsme-li již k tomu či onomu připraveni, jsou zbytečné a dokonale pošetilé /ostatně jak známo, první vyfasoval Kristův kříž náhodný mimohodoucí cestou na Kalvárii/.

13.4.

Zato přímo do nebe volající je drzost mého nejstaršího syna, který asi po sto letech napíše pár řádek a ještě si stěžuje, že neposílám další pohádky a nepíši pasáže pro děti. Vono totiž, jak se s oblibou krásnou češtinou vyjadřovali staří latiníci, když hovoří zbraně /potažmo vrtačky či smetáky/, mlčí múzy a taková pohádka chce jakei svůj čas a klid.

..Navzdory novinám a televizi je zde člověk v mnohém ohledu jako na pustém ostrově a vytváří si svou představu světa podle náhodných trosek a zbytků, které proplouvají kolem. Piš hodně o dětech, o tom, jak rostou a mění se atd. A speciálně uvítám podrobné reference o zážitcích a dojmech tebe i ostatních o Velikonocích a i zhodnocení toho, jak jste svátky prožili a jaká předsevzetí do budoucna vám z nich případně vyplynula. Což jsou všechno sice moudré a užitečné rady, jenže než se tímto hlemýždím tempem shodneme na stylu a obsahu korespondence, může se všechno rázem změnit a my budeme obtížnou metodou pokusu a omylu /raději se vyhýbám vžitému anglickému názvu/ začínat znovu. Pro naši situaci je totiž typické, že je zcela atypická a že jakmile se vytvoří jakýkoli status quo, začne se ihned jevit jako nepřijatelný. Jak již jsem psal, jako výchova k františkánskému smýšlení je to vynikající a výsledky jsou trvalé, ovšem člověk je mj. též bytost biologického řádu a jako takový musím podobné experimenty označit přinejmenším za náročné a mezní.

Nejsa však bytostí toliko biologickou,

neberu nesnáze této složky své osoby příliš vážně a pohlížím možným příštím změnám /a tím lépe, nebudou-li se konat nebo budou-li k lepšímu/ vstříc s humorem, dobrou náladou i jistou zvědavostí. Je to přece docela sranda, vždy znovu a znovu začínat doslova tak, jak tě Pán Bůh stvořil.

20.4.

..Zajímavé je, že během týdne /kdy nemám čas ani klid ke psaní/ mě napadá nekonečná spousta věcí, které nebo o kterých bych vám měl napsat, abych pak ve dny sváteční /kdy mám něco času, leč žel nikoli klidu/ byl se železnou pravidelností postižen záchvatem sklerózy a musel si dopis vymýšlet prakticky z voleje. Je to pro mne situace zcela nová a přátelé mi zbytečně závidí mou psavost /což je optický klam, vyvolávaný vynaložením větší námahy a více času/, neboť jak víš, v civilu a ještě ve vazbě jsem měl všechno do nejmenších podrobností zkoncipováno v hlavě. Snad to souvisí i s tím, že své fiktivní rozhovory s vámi koncipuji zpravidla v rytmu vrtačky a že s pominutím tohoto

rytmického impulsu se jaksi rozplynou i mé promyšlené téze. Bohužel záznamy si při práci pořizovat nemohu a magnetofonem vybaven nejsem.

Víš, ono vlastně všechno začíná docela pěkně nebo alespoň zajímavě, včetně samotné Křížové cesty, a také těch, kdo se alespoň pokusí vykročit, je vlastně víc, než by se na první pohled mohlo zdát - jenže pravé veselí a to oč běží začíná ve skutečnosti až tam, kde se bereme až k hořkému konci a možná že jen k němu. Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil sice do svých modliteb pravidelně zařazuješ, ale celou úvahu bych vedl poněkud jinak. Nedovedu si dost dobře představit, jak by nás mohl Bůh opustit, zklamat - to jen my můžeme selhat, odvrátit se od Něho, neboť On je věrný /byť problém zůstává v tom, že nevíme úplně jistě, v čem a zda právě neselháváme a neodvracíme se/. Za mnohem vážnější a hraničící s pravým veselím pokládám to, že Bůh také může nebyť /byť si to křesťané většinou raději cucně zamlčují/. Neboť nezapomínejme, že toto vše jsou zkušenosti víry a jako takové samozřejmě zahrnují i opačnou mož-

nost - jinak by víra nebyla cthostí. Toto vysvětlení bych vztahoval i na události ukřižování a na to, proč Kristus cituje uvedenou /tuším žalmistovu/ větu. Neboť božství Kristovo, stejně jako jeho vzkříšení /jeho smrt zvěstujeme, ale jeho vzkříšení vyznáváme/ jsou záležitosti víry. A máš pravdu, že tyto pochybnosti a propasti podstatně patří k věci a prostě se jim nevyhneme. Jinak by ztratit život pro jeho záchranu bylo věcí obratného kalkulu a existenciální sázky. Nu, byl jsem ze svých vzletných úvah vyrušen poměrně prozaickými povinnostmi, tak jen shrnuji: k dobré zvěsti a spasené realitě patří nedílně skandál /abych použil modernější podoby tohoto eizího slova/ a možnost, že je to všechno úplný omyl, neboť k ní nedílně patří i naše svoboda. Ale, jak kdosi řekl, raději se mýlit s Kristem, než mít pravdu bez něho a konckonců i při vši pokoře snad máme tolik cti, abychom věděli, co se patří, a bez odmluv to vykonali - ať to stojí co stojí. Takže buď s Bohem a drž se, miluji tě a pokud tě tato mírně nesouvislá úvaha povzbudí, tím lépe.

...Martine ušatá, za tvé popisy hostin tě

po návratu zamknu na tři dny do skříně a my budeme pěkně sedět okolo, mlaskat, chroupat a žbluňkat a vyprávět si, co dobrého si ještě dáme. A mého sladkého Filípka mi moc pozdravujte a kupte mu zmrzlinu, snad už bude teplo /děkuji mu za obrazy panáčka, jen bych potřeboval ukázat, z které strany se na to kouká/.

První rok bude pomalu za námi /přesně to máme 22,4%/ a já se moc těším, že mě brzy po tomto výročí zase budete mocí navštívít. Jinak se mi daří v mezích - poměrně přísné - normy, zdraví dobré a nálada dokonce výborná - pokud z předchozího vznikl jiný dojem, přičti to spíše na vrub své vlastní volbě ponurému tématu a zvláštnímu stylu práce, kdy se člověk při neustálých vyrušeních inspiroje spíše klíčovými slovy předchozího textu než nějakým plynulým pokračováním v úvaze. Jsem dokonce tak prolnut nadějí a optimismem, že si říkám, jaký by to byl dobrý vtíp, kdyby nás v dohledné době pustili - my katolíci jeme, jak známo, nevyléčitelní humoristé. Jinak od Jirky žádné pozdravy nevyřizují /eště aby se tak opovážil/, zato pořádáme velkolepé oslavy jeho dnešních narozenin. Taky oběma přátelům se daří

dobře a myslíme na všechny a na všechno, což ostatně víte.

Posílám spoustu pozdravů a povzbuzení všem obvyklým adresátům, krásným ženám /dle tvého spolehlivého posouzení/ navíc též po polibku...

3.5.

Tři relativně volné dny byly příjemné a utekly jako voda /ještě štěstí, že si to příští týden zopakujeme/, dost jsem hrál šachy a bavil se s přáteli a při troše dobré vůle se dá říct, že jsem trochu odpočtější a vyspalejší, nicméně jsem se znovu přesvědčil, že s nějakým soustředěním a klidem je to takřka beznadějně a že za těchto okolností pro vás něco podobného pohádce hned tak nestvořím. A když jsme již u těch bohužel, odposledku nepřišly žádné vaše dopisy /a ještě ty minulé jsou zrovna domácí-referativní/ a tak mi chybí inspirace k odpovědi a znovu se při psaní vracím do situace člověka před černou bedýnkou, u níž se navíc reakce na výstupch projevují s několiketýdenním zpožděním /napřed jsem chtěl hovořit o trosečnickovi, pilně svěřujícím vlnám láhve se svým

poselstvím, ale vzhledem ke složitosti a neodhadnutelnosti dějů a následků okolo jednotlivých dopisů se mi zvolené přirovnání zdá přece jen případnější/. Setrívám však v dobré víře a pevné naději, že o to víc dopisů přijde příští týden a že budou obsahovat takovou záplavu podnětů, že se mi odpověď ani nevejde na papír.

Čeká nás ovšem návštěva brzy, jenomže jak víte, na rozdíl od nocí bývají návštěvy krátké a tu trochu předaného smutku, lásky a útržkovitých dojmů je pak stejně nutno doplnit a okomentovat v dopisech.

...šlo by psát postřehy z četby, ale to bych musel číst něco jiného než Rudé právo a to je velice zřídka; z jiných kulturních zážitků by přicházela v úvahu filmová představení, díky nimž za ta léta zřejmě získám obstojnou orientaci přes východoevropskou kinematografii, jenže bych zase psal vezměs o věcech vám neznámých a přílišný sarkasmus by se stejně do dopisů nehodil...

Vy si asi ani neuvědomujete, že kromě všeho toho, co bylo, jste se pro mne stali živoucími symboly všeho svatého a krásného, bohatého a smysluplného /tedy všeho toho, co zde v různé míře chybí či je de-

formováno/ a že možná právě proto nám potíže s vypisováním své lásky, neboť se mi do toho neustále loudí příliš vznešená a pathetická tvrzení a přece jen jsem si ce slepej, ale nikoli blbej čili přece jen mě neopustila skepse k velikým slovům a vůbec schopnost ironie a sebeironie. Nonic, prostě málují vás a málují tě. A budu tě milovat čím dál víc a vůbec takovýhle pobyt se mi jeví jako velmi účinný nápoj lásky /byť kokolo sebe zatím vidím povětšinou případy opačné, ale ono je to zřejmě s tou láskou v tomto podivném světě také asi nějaké pošpatnělé a nezbyvá nám, než trvat na tomto podivínství navzdory všem a všemu/.

11.5.

A apropos návrat, amnestie je za námi a jak vidno, vše půjde svou cestou až do hořkého konce. Zvláštní beznadějí jsme nepropadli, neb zde jaksi přílišných nadějí nebylo, byť ovšem těžko popírat, že všeobecná kocovina má i na nás určitý dopad. Přiznávám se, že osobně jsem byl překvapen hned nadvakrát: tím, že amnestie byla, a neméně tím, že se nás netýkala.

Ale pomalu si zvykám přikládat určitým věcem spíše povahu přírodních událostí, které nelze racionalizovat a o kterých je zbytečné příliš hloubat.

...

Takže tedy na závěr tohoto nepříliš podařeného ^{dp}pisu symbolicky připíjím ze sklenice čaje /a navzdory riziku, že mi zase budeš činit nějaké abstinenční předhůzky, sním o tom, oč lepší by bylo připíjet z kulturní číše mokem z tak staré kulturní plodiny, jakou je vinná réva/ na krásné léto, které je již přede dveřmi - vám i všem obvyklým adresátům mých pozdravů, které tentokrát nebudu ani vypisovat. Popřípadě^{na} ještě krásnější podletí, kdy se zase shledáme /a poznámka v závorce mi připomněla, že se pak budu muset učit i takovým žertováním, jako je jíst příborem/.

18.5.

..Ony totiž události v životě, a zvláště ty smysluplné události v životě nejsou - aspoň jak se kdysi učilo - než opakováním figur smyslu z Kristova života /přesněji naopak, právě to událostem smyslu dodává/.

A abychom našli vhodnou figuru pro tvůj konkrétní problém, připomeňme si noc v Getsemanské zahradě, kdy se absolutně nikomu nechtělo bdít: přitom mistra jistě milovali, situace byla vcelku dramatická a pro spánek nepříhodná a ani jiné podstatné důvody pro jejich počínání se nepodávají /krom té temné dualistické věty o těle a duchu/. Takže nezbyvá než předpokládat, že utrpení je nějak podstatně spjato s osaměním a neporozuměním a že způsob této spjatosti je do značné míry zahalen tajemstvím. Ostatně o tom už filosofovalo a theologisovalo spousta lidí a ani jejich spisy, ani můj dopis ti v tvém trápení zřejmě nepomohou. Takže tě mohu jen pomyšlně cvrknout do nosu a ujistit tě, že jsou i horší pády a že jsi vůbec holka statečná a vpravdě věrná /či věrná v pravdě/ a nějaký ten zármutek ještě uneseš. A snad ještě jednu radu: není třeba podléhat falešné skromnosti a v předstírané pokoře si říkat, že to vlastně ještě není zkouška a utrpení a že každý má svůj kříž. To poslední je sice pravda, ale přesto by takový postoj znamenal sebeklam a vlastně nedostání, neboť ne každý je povolán zjevně vyznat toho, kdo za vyznání před lidmi

přislíbil vyznání před otcem, a k té zjevnosti právě patří i vědomí závažnosti a neopakovatelnosti té které chvíle. A zkouška, ba zpropadeně těžká a po všech stránkách příkladná, to bezpochyby je pro nás všechny - tak se holka i vy, děti, držte.

25.5.

Mně se daří uspokojivě, konec prvního roku se rychle blíží - tak holt ještě tři další, poněvadž úvahy o nějakém krácení se stávají čím dál víc akademickými. Kteréžto pomyšlení anáším s dobrou myslí a jsem zvědav, kdy se přehoupnu do stadia, v němž budu vděčen za to, že mám zatím jenom čtyři roky. Musím ovšem přiznat, že je-li to v zimě otrava, protože je zima, pak v létě je to ještě horší, páč zas člověka přepadají choutky po volnosti a jiných slastech života. Ale jsem zdrav, práce mi jde, zprávy od vás jsou spíše uklidňující, tak proč si vlastně stěžovat, že?
...

Všem příbuzným i přátelům vracím zasláné pozdravy a polibky /a neopomíjej mi ty krásné dámy/. Ať o mne nemají strach, daří se mi dobře a ostatně to není rozhodující.

O strašném boji mrnavců s obludou
aneb
o hrdličce a o rohlíku

Marta se jako obvykle urazila, že střilečky vůbec nejsou hra pro holčičky, a vydala se sama pryč, až se dočista zatoulala. Ještě někdo se ten den zatoulal, protože dostal náramný hlad a protože v okolí jeho hradu již nebylo ani živáčka: "trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák" /dále TPTDNO/. Vyhlížel prima - hlavě měl sedm jako obyčejný drak, na každé hlavě pak zobák, do kterého by se vešlo i kanape; on ovšem kanapata nejedl, děti dobře vědí, na jakou stravu si potrpěl. Oči měl jen sedm, zato ale každé jako pořádný citrón, posazené přímo uprostřed nad zobákem. Měl čtyři ptačí pařáty a čtyři netopýří křídla, každé jen o málo větší než střecha na Chlomku: dvěma vždycky mával a dvě vláčel za sebou, kdyby se ten první pár unavil. Pro další události je kromě obrovitánského volete důležité ještě to, že jeho tělo nebylo pokryto perím, ale kovovými šupinami, kte-

ré o sebe skřípaly a drnčely, až sluch přecházel.

Bylo by ovšem s podivem, kdyby se ti dva nepotkali, a tak se pochopitelně potkali. Marta jen zašeptala: "To, to nnení možné - určitě spím - ale takhle divná potvora se mi nikdy nezdála". Zato TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - bručivě zarecitoval:

za oběd by to nestálo
i k snídani je to málo,
pečlivě to uschováme
po ztloustnutí spořádáme

a šup, už se okolo Martičky sevřel jeden pařát, že byla rázem jako v obrovské černé kleci. Tak se bála, že si ani nevšimla, jestli TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - ještě něco ulovil nebo jestli šel ten den spát hladový. Totiž určitě ulovil ještě celý koš koláčů, ale nezdálo se, že by koláče patřily k jeho běžnému jídelníčku, protože je i s Martičkou vysypal na plošinu nejvyšší věže svého hradu, odkud se bez křídel nedalo uniknout.

Je sice pravda, že Marta zatím dostala hlad, ale do koláčů se jí moc nechtělo: jednak měla příliš velký strach, jed-

nak věděla, že koláče tam TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - přinesl proto, aby ztloustla a aby...brrrr! Tak celou noc proplakala, vzpomínala na domov a na brášky, a byla to nejsmutnější a nejopuštěnější holčička pod sluncem.

Ráno už nebyla zdaleka tak opuštěná, protože na věž něco přiletělo: ne TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák -, nýbrž hrdlička a to ne ledajaká hrdlička, ale ta kulhavá, co ji děti za oknem tak často krmí. Možná že se vám to zdá divné, když v okolí neměl údajně žít ani živáček: ale taková malá věc jako je hrdlička, to nebylo pro TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc obludáka - žádná kořist, ta mu nestála ani za ohlédnutí, třeba i jen jednou hlavou. Martička byla ráda a napřed si ji chtěla u sebe ponechat, ale když viděla, jak hladově se hrdlička začíná pouštět do koláčů, dostala najednou nápad a řekla si, že vlastně není ani trošku pitomá holčička. Honem namočila prst do zavařeniny na koláči a začala malovat hrdličce po peří. Napřed nakreslila sebe navvěží a TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc

obludáka - toho hodně rozmazaně, aby z něj nešel takový strach - jak spí dole na nádvoří. Potom načrtla cestu přes řeku a přes tři lesy a ještě daleko do hor, kudy ji TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - odnesl - moc se cestou nerozhlížela, ale naštěstí byla věž tak vysoká, že z ní bylo vidět skoro až domů. A nakonec hrdlička na krk připsala POMOC MARTA! a káč, káč, už ji odehnala z věže. Hrdlička se moc nazobat nestačila a tak letěla rovnou na známé okno, jestli tam není pro ni něco připraveno.

Marek ji uviděl a povídá: "Hele, naše hrdlička!" Martin opáčil: "Kdepak, to bude nějaký kříženec, povšimni si toho zbarvení!" Což Marka zaujalo a posléze usoudil: "Ba ne, je to naše hrdlička a je pomalovaná!" A hned hrdličku přilákali, blíže prozkoumali a v brzku pochopili celý hrůzný příběh. Všichni - Patrik a Filipem se k tomu samozřejmě přichomýtlí - byli ovšem odhodláni vyrazit Martě na pomoc a proto okamžitě zahájili velkou válečnou poradou. Každý měl báječný plán na vysvo-

bození Martičky /jen Filipa žádný nena-
padl/, každý samozřejmě úplně jiný, nála-
da byla bojovná, zatímco TPTDNO - trochu
pták a trochu drak, ale nejvíc obludák -
spokojeně spal, mezi klukama již padle ně-
kolik facek a nakonec se pohádali nato-
lik, že proti TPTDNO - trochu ptáku a tro-
chu draku, ale nejvíc obludáku - vytrhli
každý zvlášť. Jen Patrik s Filipem táhli
společně, jednak aby se neztratili, jednak
aby se tolik nebáli.

První zaútočil Marek, který se dostal
k hradu důmyslnou oklikou, na nejtenčím
místě proboural hradební zeď a přímo ne-
ježen zbraněmi směle vnikl dovnitř. Sotva
se však ocitl na nádvoří, již proti němu
vztyčil TPTDNO - trochu pták a trochu
drak, ale nejvíc obludák - všech svých
sedm hlav, které sborům odříkávaly:

Já tě vítám válečníku
tučné sousto z tebe bude
do žaludku vklouzneš v mžiku
odlož zbroj a věci tvrdé.

Marek nehnul ani brvou, dvakrát na příše-
ru vypálil a pak se na ní vrhl s taseným
mečem a jal se jí zasazovat strašlivé rá-
ny. Avšak běda: koule se na šupinách

TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc obludáka - zploštěly, meč od nich s lomezem odskakoval, pak náhle obrovitý zobák klovl tak prudce, až se zvířil oblak prachu, a po nešťastném Markovi nebylo na nádvoří ani památky. Jen sedm jazyků v sedmi hlavách TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc obludáka - spokojeně zmlaskalo a Martička na věži žalostně zaplakala.

Martin úmyslně vyčkal až do soumraku, pomocí pevného lana se vyšplhal na hradby a potichu se spustil do nádvoří. Avšak jeho nohy se ještě nedotkly půdy a TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák -, z jehož sedmi hlav vždy nejméně dvě bděly a osvětlovaly okolí svými vypoulenými, žlutě žhnoucíma očima, již stál proti němu a krákově deklamoval:

Já tě vítám válečníku
tučné sousto z tebe bude
do žaludku vklouzneš v mžiku
odlož zbroj a věci tvrdé.

Martin se vzmužil a vzápětí bylo slyšet třesk jeho bambítky i drnčivé údery jeho meče do šupinatého těla TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc obludáka. Pak však náhle zaznělo klapnutí zobáku,

sedm jazyků zamlaskalo a probuzená Martička na věži opět žalem zaplakala a pocho-pila, že je definitivně ztracena.

Prasátko a Filip dorazili až následujícího dne k polednímu, notně uondání tím, jak se topili v řece, jak zabloudili v každém ze tří lesů - a v neposlední řadě svým přetěžkým nákladem. Ne že by byli nějak strašlivě vyzbrojeni, popravdě řečeno na ně zbyl jen jeden meč a kladívko, ale zato vlekli obřovský pytel rohlíků. Naštěstí rohlíků během strastiplné cesty rychle ubývalo a tak docela vesele a nalehko zamířili přímo k hradní bráně, prasátko s mečem a kladívkem, Filip s posledním rohlíkem, který na slunci notně stvrdl. Brána byla proti všemu očekávání otevřena dokořán: TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - měl totiž tuze rád návštěvy a dokázal jich spořádat i několik za den. A tak se malí kluci natošup ocitli na nádvoří a sedm hlav jim zaburácelo vstříc:

Já tě vítám válečníku
tučné sousto z tebe bude
do žaludku vklouzneš v mžiku
odlož zbroj a věci tvrdé.

Pak však poněkud zasmušile připojily:

Že jste ale mrňaví
 hrát vás mě moc nebaví.

Mrňavci strnuli: ještě nikdy nebojovali proti ničemu tak velkému jako je dům nebo kopec nebo podobně. A již se největší hlava sklonila nad Filipem a ohavné oko na něj zblízka brejlilo, aby se přesvědčilo, co je to za drzou veš a je-li vůbec požitelná. Když to Filípkovi začalo připadat dlouhé, vší silou bacil do oka rohlíkem. A v šermu rohlíkem je Filip známý mistr: oko sice zůstalo celé, ale sato teď trčelo z hlavy pěkně našišato. A v tu ránu vypukly neuvěřitelné události; především hlava bolestí zakdákala jako tisíc slepic a ihned strašlivě klovla tam, kde viděla Filipa. Ovšem díky natočenému oku ho viděla úplně jinde, než opravdu byl, a tak proklovla hradbu a sbortila ji i se strážní věžičkou. Zjitřena neúspěchem klovla ještě mocněji po prasátkovi a rázem byl TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - jen šesti-hlavý, neboť prasátka spatřila hlava právě tam, kde se nacházel krk její sousedky. Zatím se však ostatní hlavy vzpamatovaly z údivu nad počínáním té největší a

nejmoudřejší z nich a ukázněně se vrhly do útoku.

Mrnavcům nebylo po proslulém Filipově rohlíkovém úderu jasné, jestli propuklo zemětřesení, padá hrad nebo se s nimi zřítíla postýlka, nicméně pochopili, že další pobyt na nádvoří je krajně nezdравý: Patrik odhodil meč, Filip rohlík a jali se prchat. A tak se prvními oběťmi nového útoku TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc obludáka - staly meč a rohlík, které jedna hlava v letu sezobla co nebezpečné nepřátele. Ovšem TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - polyká meče asi stejně snadno, jako děti malé kostičky ze patruha, jenže ten zpropadený prasátkův meč se mu v krku nějak zapíchl a postižená hlava se strašlivě zakuckala. Roztřásla se hlava, roztřásl se krk, roztřásl se celý TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák -, na chvíli úplně vyřazený z boje; konečně s dvojím mohutným škytnutím vykuckal nejprve Martina a potom Marka, celé, nezraněné a na vkus TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc obludáka - až příliš živé.

Kluci, po celou noc věznění v ohromném voletí, se mezitím již dávno stačili poradit, jak asi měli na TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc obludáka - jít, a ve změněné situaci se chutě pustili do díla. Chopili se zbraní, jichž se po nádvoří povalovalo dost a dost, Marek vždy podebral a odloupl pár kovových šupin, asi jako když táta doma čistí kapra, a Martin chtě^u proklál nechráněné místo. A tak než se TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - vzpamatoval ze všech těch pohrom a usoudil, že bude potřeblí sautočit se vzduchu, další dvě hlavy mu mrtvě visely na svěšených krcích. TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale nejvíc obludák - se otrásl, až se nepřátelé rozlétli a popadali, mohutným rozmachem křídel se vznesl do výše - a vzápětí s mocným žuchnutím dopadl zpátky a zůstal ležet s vyraženým dechem a zcela emráčen. Přehlédl totiž, že prasátko se mezitím zastyděl za svůj úprk, vrátil se do boje a nemaje jinou zbraň než kladívko, pečlivě mu přitloukl záložní křídla k zemi.

A teď se teprve všichni kluci vrhli

spojenými silami do neodolatelného útoku, i Martička z věže metala alespoň koláče, jen Filip seděl stranou a brečel, že mu TPTDNO - trochu pták a trochu drak, ale /nejvíce obludák - sežral rohlík. Za pár minut bylo po všem, jen dokonávající šilhavá hlava, k níž se pro její nevypočítatelnost nikdo neodvažoval přiblížit, ještě občas zuřivě klovala do nádvoří a do hradeb. Marek odvážně vyšplhal na věž, pomocí Martinova lana spustili Martičku i s koláči dolů a jako husičky spěšně táhli přes tři lesy i přes řeku, cestou se cpa-li koláči a vyprávěli si o svých dobrodružstvích. Nejvíce řečí měl Filip: nikdo mu sice úplně nerozuměl, ale slove "lohlík" říkal často a zcela jasně. A zatímco se hrad TPTDNO - trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíce obludáka - ještě téhož dne zřítíl a pohřbil pod sebou jeho tělo /pozdější výzkumná výprava zjistila, že je to patrně jediná stavba na světě, která byla zbořena uklováním/, děti ještě však stihly večeři. Od té doby se Martička vůbec netoulá a ani kluci se mezi sebou nehádají a neperou, nebo nanejvýš jenom občas a trošičku. A ze šupiny TPTDNO -

trochu ptáka a trochu draka, ale nejvíc
obludáka - vyrobili pro Filipa krásný
lesklý štít.

Ruzyně - září 1979

První výprava s Budkem

Crr, crrr-rrr a ještě kopání do dveří. Co se to tam zase děje. To je přece Martin, pusťte ho. A už celý udýchaný vyrazí: "...pojdte!...poběžte!...honem!... všichni!..."

Budko sedí v houští
do křiku se pouští"

Nikdo tomu moc nerozuměl, ale o to to bylo napínavější. V malé chvíli se děti jakž takž postrojily a nahonem vyrazily. Každý přitom popadl, co pokládal pro daný případ za nejužitečnější. Jenže případ byl náramně nejasný: je to lev nebo návštěva, co či spíše kdo to ten Budko bude a jak asi vypadá? Leč na otázky zřejmě nebyl čas a tak si Marek vzal housku, šunku a hrst oříšků, má tím zajištěnu návnaďu i pohoštění pro dosti široký okruh bytostí a koneckonců může všechno s chutí sníst sám. Martin - ten ovšem věděl víc než ostatní a svým výběrem je ještě více zmátl - neel provaz, síťku na motýly a kus svěcené křídý. Marta se nakonec rozhodla pro baterku. Mrňavci se chtěli také nějak zapojit, tak Patrik popadl velký pa-

pírový pytlík /později se ovšem ukázalo, že v pytlíku bylo "náhodou" pár bonbónů, takže prasátkův výběr nebyl tak docela nemoudrý / a Filip tátovy brýle, na které už^šdlouho dělал zuby.

Nicméně je přece jen třeba vrátit se k tomu, co se dalo, když Martin kráčel přes park z nákupu a náhle narazil na Budka. Především sám Budko není tvor, ale není to ani netvor, stvůra, nestvůra nebo potvora. Je to nejspíš taková polopotvůrka. Vlastně vůbec v žádném směru není úplně a proto se o něm nic přesnějšího nedovíme; za to ale - jak uvidíme - nape-lo dokáže být leďasčím a mohou z toho vzniknout zajímavé komplikace. Každopád-ně se Budko téměř stázil s Martinem, při-čemž právě zarecitoval:

Je zima a tma
choděj strašidla
dělej bla, bla, bla
žerou mrnata.

Martin z toho zůstal spíše zkoprnělý, za-to Budko se svých vlastních slov nesmír-ně polekal, potom uskočil a polou odplul do křoví a protože ho posedal čím dál tím větší strach, pouštěl se postupně do je-čení, načež Martin popíllil přivolat ostat-

ní.

Než dorazili, zůstala situace takřka nezměněna. První dojem z Budka byl nevalný. Marek otráveně prohodil, že je to jen patník, Martičce se zas zdálo, že v křoví nejspíše teče voda, a Filípek s rozzářenou tváří připojil: "Hele kočička!"

Martin však nehodlal riskovat posměch; rozhodně vnikl do houštiny a ostře se toho tázal: "Ty seš kdo?"

Budko se vykulil a povídá: "Já jsem Budko."

"A co tu děláš?", pokračoval Martin ve výslechu.

"Já tu, prosím, straším" odvece Budko zdvořile a hned připojí:

Je zima a tma
choďej strašidla
dělej bla, bla...

Jenže při druhém "bla" se mu hlas zlomil a Budko se - zděšením neschopen slova - tiskl k zemi tak, že ho v tu chvíli všichni pokládali za žížalu a hlasitě se rozřehotali, čímž jeho paniku ještě vystupňovali:

"Spíš "se strašíš", ne?", podotkl po chvíli uvážlivě Marek, k čemuž Budko jen němě přikyvoval.

"Když už jsme tě našli, pojď radši s námi na procházku" - a vtom rozjásaný Budko vyletěl jako vyfukující se pouťový míček a za chvíli již všichni společně mířili z parku ven.

Ale brzy se jim takové courání po ulicích přestalo líbit. Ne že by lidé poznali, že mají s sebou Budka: někomu připadalo, že s nimi jde pes, jiný se zase ani za nic nemohl dopočítat, kolik těch dětí vlastně je, a dalším se prostě zdálo, že s jejich skupinou není něco v pořádku. Výsledek byl stejně ten, že se po nich kdekdo ohlížel a vejral na ně jako slepá sova - a taková situace je pro vážné dětské podnikání krajně nepříhodná. Již to vypadalo, že půjdou domů zklamaní, když tu náhle Budko dostal nápad: "Pojďte, já vás zavedu do polopekla." -

"A ty tam trefíš?" -

"Trefím." -

"Bez čarování?" -

"Bez čarování!" -

"A jak to tam vypadá?" -

"Jsou tam černé kočičky jako u táty v kotelně?", hlásil se ještě Filip.

"Já, já nevím, já se sám dovnitř bo-

jím." -

"My se přece nelekne", rozhlédl se po ostatních Marek, a až na Martičku, která polkla a trochu klopila oči, mu všichni vcelku přikyvovali.

A tak o pár minut později vniklo pět dětí a Budko /na tajném místě, které je blízko domova, ale nesmí být nikomu prozrazeno/ do pražského podzemí a zahájilo výpravu, později známou jako "černé dobrodružství". Uvnitř to dost připomínalo jeskyni bez světla, takže baterka se teď náramně hodila a děti trochu rozechvělé vyrazily pěkně v řadě /jen u Budka se dalo těžko určit, kde se zrovna přesně nachází/ do hloubi temnot. Vpředu šel Marek, za ním klopýtalo prasátko a Martička a úlohy zadního voje se ujal Martin, který občas musel pomáhat Filipovi přes kluzká místa na úzkém chodníčku vedle kanálu. Sem tam se ve světle baterky mihla nějaká ta prchající krysa nebo vyplašený netopýr, místy zavanulo značně nelibým pachem, v pravidelných intervalech děti mýjely různé pobočné chodby, kanály a komíny - avšak pokračovaly neúchylně přímo vpřed, k hlavní chodbou do nitra polopekla. Roz-

hodně to bylo napínavé, i když nikomu ne-
bylo moc do zpěvu, při každém šustnutí
se všichni srazili do zmateného hloučku
a v nastalém tichu bylo slyšet, jak něko-
mu /snad jen Budkovi/ hlasitě drkotají
zuby.

Asi po kilometru začal být Budko ne-
klidný a náhle povídá:

V temnu propast na sto mil
kouzlem vás tam smetu
kdo strašidlu uvěřil
ten dá vale světu.

Martička mu hned hodlala dát pohlavek za
nemístné řeči, jenže ať se rozhlížela
jak chtěla, nenalezla v tu chvíli na Bud-
kovi nic, co by bylo možno pokládat za
hlavu - a takový tvor se ovšem těžko po-
hlavkuje. Zato Martin znenadání vyrazil
svůj známý indiánský jek, který se v kle-
nuté prostoře obzvlášť pěkně rozléhal.
Děti - jsouce na to u Martina zvyklé - se
ani moc nelekly, kdežto zaskočený Budko
ztuhl do podoby papírové vlničky a rych-
le odplouval stokou pryč hrůzou nescho-
pen jakékoli proměny. Martin ho pohotově
vylovil sítkou na motýly a poté se do něj
všichni obůli. Ujistili ho, že dovedou je-
čet ještě mnohem strašlivěji a že pokud

náhodou přece jen spadnou do propasti, pak určitě s baterkou a on - Budko - tu bude až do konce věků bloudit sám a potmě a občas po něm z ničeho nic přeběhne studená a mokrá krysa. Budko plakal, odprošoval a vysvětloval, že jako strašidlo prostě musí strašit a škodit. Nakonec ale slíbil, že v podzemí se všeho strašení vyvaruje, a bylo na něm vidět, že slib rozhodně dodrží - každou chvíli bojácně pokuchoval po Martinovi a po baterce. A o propasti už nepadlo ani slovo.

Když už šly děti přes hodinu, dospěly svorně k přesvědčení, že sluníčko je docela hezká věc, a začaly se rozhlížet, kudy ven. Nakonec se rozhodly zkusit jednu šikmo shora ústící chodbu, kam se s pomocí Martinova provazu a postrkován ostatními vsoukal prasátko a s ním pochopitelně i všetečný Budko. Jenže v minutce oba sklouzli zpátky s vyvalenýma očima a i ve světle baterky nápadně bělejší.

"Je tam zahrada", sípěl Budko.

"Prima, polezem", shodly se děti.

"Jsou v ní čertí", dodal Budko.

"Černoši", opravil ho prasátko.

"Lidožroutí", vyjekla Martička.

"To bude zřejmě nějaké velvyslanectví, vždyť jsme pořád pod Prahou", vysvětlil Marek.

"Je tam taky pes", důrazně připomenul prasátko.

"Jakej?", zajímali se všichni.

"Markožrout", zněla stručná odpověď.

To rozhodlo a nikdo už neprojevil nejmenší zájem zkoušet onen výchoď. Jo kdyby to byl takový martožrout, bylo by to něco jiného a dalo by se ledacos podniknout, ale Marek už je pořádně veliký, psů markožroutů běhá po celém světě jen pomálu a rozhodně se nedoporučuje setkat se s nimi v jejich vlastní zahradě. A tak se průvod znovu hnul, aby pátral po příhodnější cestě k povrchu.

Následující historie o tom, jak se děti pokusily vyjít z podzemí Rudolfovou štolou, jak měl Budko varovnou předtuchu a jak se pozná kostra od kostlivce, kdo se hrůzou pokakal a kdo křičel a utíkal, jakou roli sehrála Martinova svěcená křížka a co vyprávěl o svém prokletí rytíř ze Žempachu autor vynechává a tyto události nikomu neprozradí, aby nebyl znovu osočen z pomlouvání svých vlastních dětí a také

aby náhodou neupadl do zlé moci. Prostě je třeba uvěřit, že Rudolfovou štolou se přinejmenším v příštích sto letech projít nedá; s dětmi se opět setkáváme již daleko později, kdy dávno dojedly housku, šunku, oříšky i bonbóny, Filípka už musí občas nést a nunevňe klopýtají dál a dál vpřed podzemní chodbou, neboť cesta zpátky přece pro odvážné objevitele nepřipadá v úvahu. A nikdo z nich netuší, že se nad nimi vznáší bezprostřední nebezpečí.

Byli tak uondaní, že ani nepostřehli, že je již delší dobu provází vzrůstající hlomota. Filípek už poněkolikrát opakoval: "kloužou, nožičky kloužou" a Marek mu právě chtěl slíbit, že ho za chvíli zase vezme na záda, při náhodném pohledu na zem však ztrnul. Voda, předtím líně plynoucí po dně koryta, ho teď celé zaplňovala a rychle se drala i na chodníček pod jejich nohama. Na Markův varovný výkřik se zmateně zastavili a teď náhle slyšeli crčení potůčků z jednotlivých vedlejších chodeb za svými zády i temný, mnohem zlověstnější hukot odkudsi zdáli.

"Je zle, venku je slejvák a přival za chvíli zaplaví celé podzemí. Jsme ztrac-

ni, utopíme se jako to koťátko tenkrát v rezervoáru. Sbohem Budko. "Utíkejme!" Záchrana jim snad mohla kynout v některé z pobočných chodeb, ty zde však náhle přestaly a tak děti marně prchaly dál rovnou, nepřerušovanou hlavní chodbou a voda pod jejich nohama rychle stoupala. Ve své divoké dravosti je záhy začínala podrážet a strhávat a tak se alespoň pevně držely za ruce a polo klopýtaly, polo pluly po proudu. Snad nejzoufalejší ze všech byl však Budko: bál se vody, která si s ním při jeho těkavé povaze snadno pohrávala, a ještě více se bál, že bude odnesen od dětí a odsouzen k věčnému bloudění v temnotách, kde pobíhaly jen mokré a studené krysy /s hrůzou si tu připomínal truchlivý příběh rytíře ze Žampachu/. A jak se jeho zoufalství stupnovalo, čím dál tím rychleji také měnil podoby, nafukoval se a smršťoval, narůstaly mu různé nohy a packy a pařáty a chapadla, ale marně se snažil zachytit či zabrzdit, i ty nejostřejší drápy klouzaly po hladkých a vlhkých stěnách. Jak se tak pokoušel přilnout k okolnímu zdivu, začal posléze bobtnat a kynout a rostl a rostl, až nakonec vypl-

nil svým tělem celou chodbu. Vodní příval se teď vzdouval za touto nenadálou překážkou a tlačil ji kupředu chodbou, jako když plyny ze střelného prachu vypuzují kulku z hlavně. A Budko - velebrich zase před sebou postrkoval děti, které záhy nestačily tak rychle utíkat, různě se na něj navěsily a připadaly si jako na horské dráze na Matějské pouti. A tak všichni svištěli černým polopeklem, až se jim hlavy točily, pak se však najednou před nimi rozavětlilo a již "PUFF!", obrovský špunt vyletěl z neméně obrovské láhve rovnou doprostřed řeky.

Naštěstí se nadmutý Budko osvědčil i jako výtečný nafukovací člun a šťastně přirazili ke břehu zrovna ve chvíli, kdy začal ucházet a zmenšovat se, poněvadž ho napadlo změnit se v kačenu, která právě proplouvala kolem. Tam se s Budkem rozloučili a umluvili si další společný výlet. Doma byli natošup /žádná cesta polopeklem nevede vlastně nikam daleko, i když se to může na první pohled zdát/ a prasátko hned ve dveřích hlásil "Mámo, ani jsme se neutopili!", nicméně jejich celkový vzhled zrovna neodpovídal tomuto optimistickému prohlášení a tak následo-

val výprask /mírný/, spojený s velkým koupáním a praním. Děti se ale stejně od svých plánů nedaly odradit a již se těší na další dobrodružství s Budkem. Otázkou ovšem zůstává, zda Budko při své těkavosti na celou věc nezapomene a zda ho vůbec příště někdo dokáže poznat. Naše znalosti o polopotvůrkách jsou v tomto směru bohužel krajně nedostatečné.

Ruzyně - říjen 1979

Veliká válka s Bolehlavem

Děti měly po své výpravě do polopekla spoustu zábav i starostí, ale přece jen nemohly zapomenout na smutné vyprávění rytíře ze Žampachu. Musíme se o něm proto trochu zmínit. Rytíř ze Žampachu byl vznešený a dobrotivý pán a žil šťastně na svém hradě Žampachu nade vsí Přížampaškou, dokud se v onom království neusadil mocný a zlý čaroděj Bolehlav. Ten postupně ovládal celou zemi, přemohl všechny své protivníky a všude rozačoval jen zkázu a zmar. Neudávně jezdil rytíř ze Žampachu po širém okolí, rozdával lidem chléb a jiné potraviny, chránil je před Bolehlavovými pochopy a jediný se smál jeho přemocným kouzlům. To se čaroději pocho-pitelně nelíbilo a tak po několika drobných šarvátkách, v nichž byli rytířovi lidé úspěšnější, vytrhla proti sobě dvě veliká vojska. Tři dny a tři noci zářila lité bitva a třetího dne kolem páté hodiny odpolední rytíř ze Žampachu padl smrtí hrdiny při marném pokusu probít se s posledními věrnými zpět do svého hradu. Ani po smrti mu však nebylo dopřáno poko-

je - Bolehlašovnou kletbou byl odsouzen bloudit navěky v podzemí, svádět marné boje s krysy a potkany a místo chleba rozhazovat okolo sebe plnými hrstmi jed.

Bendovic čeládka zase jednou vzpomínala na jeho strašný osud a právě jako obvykle dospěli k hádce, či vinou a zbabělosti /o podrobnostech raději pomlčím/ propásli příležitost, o které jim pak rytíř vyprávěl: že jednou za sto let mohou nevinné děti svou neohrožeností z něho kletbu sejmout. Dalšíh sto let se nikomu čekat nechtělo a tak je nenapadlo nic moudřejšího než vzájemné výčitky, když tu se Martička znenadání ozvala: "On přece říkal ještě o jedné možnosti." Kluci na ni chvíli koukali jak telata, až Marek pocho-pil.

"No ovšem, že kletba zanikne, až Bolehlašova vláda pomine - ale to je přece jasné, o to se musíme pokusit."

Řečeno, uděláno.

A tak již za hodinku dorazilo pět opravdu po zuby ozbrojených děcek a Budko, který se ~~z~~děj z ničeho nic docela samozřejmě připletl, k hornímu konci Rudolfovy štoly - tentokrát se raději vyhnuli

cestě podzemím. Sborem volali do chodby:

pane rytíři, je čas
udeřit na kouzelníka
ženě sluší dlouhý vlas
rytíři zase jeho dýka.

Čehož se ovšem Martička chytla, že by tedy jako mohla jít domů, ale byla beznadějně přehlasována, anžto je jejích sestra a proto nutně hrdinka. Když pak zavolali svou průpovědku potřetí, z podzemí to zadunělo - a ven vyjel na neokutém bílém koni rytíř ze Žampachu v třpytivém brnění a máchl svým mečem směrem na řeku. Sotva pak přešli most, objevilo se před nimi Bolehlavovo pyšné sídlo, které převyšoval jen sousední zářivý vrch. Na jeho vrcholu, podobna černé díře, spočívala v hlubokém spánku mohutná a zlověstná černá hvězda a její jméno bylo Pelyněk.

"To jí je třeba zničit nejprve, neboť ona tvoří základ Bolehlavovy moci a ona způsobila zkázu většiny mého vojska", pravil rytíř ze Žampachu. A již pobodl koně a mávaje obnaženým mečem rozjel se po lesklém svahu vzhůru - a vzápětí se válel i s koněm na jeho úpatí.

"Kopec je z ledu", podotkl suše, bez zaváhání vyňal z torby ostré ocelové pod-

kovy, dovedně okoval koně a vyjel podruhé. Tentokrát to šlo poměrně snadno a byl již ve třetině cesty, když kůň náhle zakolísal, kopyta mu ujela a opět se oba zřítili přímo před udivené děti.

"Další pás je ze skla," vysvětlil rytíř, rychle sejmul koni ocelové podkovy, přibil mu skvostné diamantové a znovu se rozjel za černou hvězdou.

"Už jí má!", volaly děti, když se blížil k vrcholu, tu však kůň se zajiskřením opět uklouzl a brzy rytíř znovu ležel u jejich nohou. Tentokrát se však nezvedal, jen těžce usedl a hořce pravil:

"Poslední třetina vrchu je diamantová a neznám nic tvrdšího než dýmant. Hvězdu Pelyněk nelze přemoci."

"Tedy udeřme na palác", navrhl Marek, aby rozptýlil jejich skleslost, a v malé chvíli se skutečně všichni vzchopili a vyrazili k bráně, aby se konečně utkali s nepřítelem. Všichni vlastně ne - zvědavý Budko se omeškal, neboť si chtěl blíže prohlédnout spící černou hvězdu, a z tohoto nápadu vzešlo vbrzku nemalé zlo.

Bolehlavův palác byl vůbec podivný a ještě podivněji to vyhlíželo uvnitř. Ocit-

li se v široké a mohutné chodbě, ale nikde nebyl jediný roh či schod či pořádné dveře, jen samé povlovné zatačky a stoupání a klesání a oblá zákoutí. Zprvu se zdálo, že všechno osazenstvo zámku spí a jen kopyta rytířova koně rušila ticho. Avšak jak postupovali vzhůru a blíže k srdci paláce, začali se proti nim porůznu s řevem vymrštovat ohavní skřeti a jiné roztodivné potvory, z jednotlivých útoků se časem stalo úplné rojení a malý výpraga byla záhy zapletena do pravidelného boje. Strašně řádili mezi nepřáteli rytíř i jeho kůň, udatně a metodicky xse bili Marek a Martin, směle výpady podnikal prasátko, Filip hravě dostíhl i nejhbitější skřítky a Martička alespoň svědomitě dbala o vyhubení náhodou vyklouznuvších protivníků, pamětlivá poučky o potřebě bezpečné ústupové cesty pro případ eventuálního nezdaru.

Již se probili do hlavní síně, kde na skořepinovém trůně spočívalo beztvaré, rosolovité Bolehlavovo tělo, na němž se stále tvořily drobné bublinky a blikala četná světélka. Hlava posazená na těle jak šlehačka na dortu, vynikala hlavně dlou-

hatánským nosem, jehož špička se zvědavě natáčela hned napravo, hned nalevo. Rytíř a Marek odrazili nový nápor nepřátel a zatlačili je až k pokrouceným sloupům v pozadí sálu. Prasátko si klesl cestu pod nohama oblud, které s ječením prohaly. Martin pak využil vzniklé uličky a jediným skokem stanul před Bolehlavovým trůnem. Bolehlav sebou sukl a zahřměl:

Čeládko má, ďábli kletí
před pánem svým vztyčte štít
vždyť jsou to jen pouhé děti
bude snadné zvítězit.

Martin skvělým rozmachem smetl hradbu štítů a rozmarne prohodil: "Pane čaroději, vidím, že máte to největší číslo nosu. Pak už přijdou jen choboty. Jistě proto dovolíte, abych vám ho upravil na přátelnou míru." A perfektní ranou oťal špičku Bolehlavova nosu, která dopadla na stolek a tvářila se neobyčejně hloupě.

Jenže v tom okamžiku zazněl palácem silný kovový zvuk, který otřásl jeho základy a zmrázil krev všem bojujícím, a černá hvězda Pelyněk zasáhla do boje, Neboť neblahý Budko dokázal napole doplachtit a napole doklouzat až k ní, v přílišné zvědavosti ji pochopitelně probudil a

když se octl v jejím zajištění, zradil ze strachu děti i rytíře a pověděl hvězdě, co se odehrává uvnitř Bolehlavova sídla. A neviditelné paprsky černé hvězdy teď pronikaly stěnami paláce a vzápětí se měnily v přepevné mříže, které oddělily děti od Bolehlava, a v černá kopí a šípy, které naši bojovníci sotva stačily zachycovat a odrážet svými štíty. I nastal jim nesnadný ústup a rytíř i děti utržili jedno zranění, než se nakonec protepali ven před bránu. Tu černá hvězda znovu kovově zazvučela a zem pod nimi se otřásla a propadla. Jen splašený bílý kůň pobíhal s bolestným řičením po okolí.

Smutně seděli na dně hluboké jámy a pohlíželi na modrou oblohu skrze černou mříž, kterou nad nimi spředla hvězda Pelyněk a po které teď křepčily nejružnější Bolehlavovy potvory a jedna přes druhou a pak zase napřeskáčku posměšně opakovaly:

Na slavnosti, na slavnosti
až se sejdou všichni hosti

měli jste chuť na rvačky
teď z vás budou špekáčky

jste pozváni na hostinu
Bolehlav vás alupne k vínu.

I bylo jim všem do pláče, ale když Marti-

čka a Filípek opravdu začali plakat, zmocnilo se kluků svaté rozhořčení, obrnili svá srdce proti strachu a rozhodli se vytrvat ve spravedlivém zápase. A protože byli maličcí a nevinní, učinili všichni společně a za zvědavého přihlížení rytíře ze Žampachu nevelkou zářivou hvězdičku, která nebyla ani sestrojena, ani vyrobena, nýbrž vskutku tajemně učiněna. Dali té hvězdičce jméno Beránek a doufali, že zapudí zlou černou hvězdu, "Pelynka ošklivého", jak se vyjádřil Filip. Byli pak zrovna znovu v koncích, neboť s jámou a mříží by si snad poradili, ale venku teď neúnavně bděla černá hvězda a nikdo nevěděl, jak se k ní dostat na její ze třetiny ledovou, ze třetiny skleněnou a ze třetiny diamantovou horu - když tu k nim vklouzl Budko, který nepozorovaně unikl z Pelynkova zajetí. Děti již od Bolehavových nohsledů věděly, že právě on zavinil jejich porážku, nevítaly ho proto příliš vřele.

"Mrskáš sebou jako gumový, ale palice jsi dubová", uzavřel debatu opovržlivě Marek. Martin to vyslechl na půl ucha, ale v jeho technicky zdatném mozečku najednou

nápad.

"Počkejte," řekl vzrušeně, "gumový, dubový... Jedeš sem!", zahřměl na Budka. Děti se po několika náznacích zorientovaly a než zkroušený a zmatený Budko pořádně pochopil, oč běží, již se podle jejich pokynů přeměňoval v mohutný a důkladný prak či spíše katapult, akorát takový, aby do něj řádně pasovala hvězda Beránek. Rytíř ze Žampachu pak mečem rozpoltil mříže, písknutím přivolal svého oře a ten rozehnal Bolehlavovu holotu a všechny je vytáhl z jámy. Než se černá hvězda vzpamatovala, již děti natáhly Budka-prak, odpálily hvězdičku Beránka na vrchol kopce a napjatě čekaly na výsledek. Než běda! Ubohá hvězdička Beránek ani neotřásla černou hvězdou, sama se však nárazem roztránila na tisíc kousků, které se rozlétly daleko po širé zemi. A černá hvězda se posupně a mrazivě zasmála a pravila zřejmě: "Opravdu neměla pravdu" nebo něco na ten způsob, tu však v místě nárazu vyšlehl plamínek a v několika okamžicích hořela hvězda Pelyněk jako obrovský vích slámy. Dříve než se rozpadla v černý prach, který vítr odvál do neznáma, pukla

v jejím žáru třetinová hora, shořela Bolehlavova havěť /naším tento oheň zasádko-
dil, neboť střípky hvězdičky Beránka je
bezpečně chránily/ a Bolehla v i se svým
palácem se seschl tak, až byl posléze k
nerozpoznání podobný šnekovi v ulitě. To
byl konec jeho moci a království a proto
i vysvobozený rytíř ze Žampachu se pokoj-
ně rozpadl v prach.

Zato děti vědí své o takových zdánli-
vě poražených čarodějnicích a proto nepří-
liš pokojně stály nad malým šnečkem a ra-
dily se, co by na něj nejspolehlivěji
platilo, "aby se zase nezmaťoril".

"Já bych věděl kdo", poznamenal odbor-
ně vzdělaný Marek.

"A já bych věděl kde, ale je to dale-
ko", pípl prasátko. A zaskočen zkoumavý-
mi pohledy ostatních omluvně dodal na vy-
světlenou:

"Já jsem se o něj nedávno popíchal. Ná-
hodou!"

Navržené řešení se všem líbilo a pokláda-
li je za nejbezpečnější, uložili tedy
šnečka Bolehla do toulce s kouskem hvě-
zdičky Beránka, v jehož blízkosti se ne-
odvažoval ani hnout, a polapili rytířova

bělouše. A protože jich bylo moc, musel se chudák Budko proměnit z praku v druhého koně. Naložený jako soumar, ale v hanbě nad svou zradou snaživý, klusal spěšně proti proudu řeky a ještě před setměním byli všichni na Chlomku. Tam Bolehla-va vyklepali z toulce na zem.

"Leze", hlásil Filip.

"Jen ho nechte, ale dobře hlídat", poručil Marek a vyrazili s prasátkem na tajemnou výpravu do šerícího se lesa. Asi za deset minut se vraceli, a v rozprostřené bundě nesli pěknou ježici a za nimi - k všobecnému překvapení - cupalo v řadě šest ježčat. Když ježici vysypali, byla rozhorlena náhlým únosem a šneka si ani nevšimla, zato ježčata spěchala k máně a když na něj narazila, došla k logickému závěru, že jim máma na odškodnou za dlouhý vyčerpávající běh předkládá chutnou večeri. Jakmile Bolehlav ucítil jejich ostré zoubky, vydal strašný skřek, po kterém ježice bojovně vyrazila na pomoc svým mláďatům, a proměnil se v hada, což je jeho dávná a oblíbená podoba. Příliš si tím ovšem neposloužil, neboť ježci právě nedávno nacvičovali boj se zmijí a tak v ně-

kolika vteřinách bylo jeho tělo čistotně přehryzáno na sedm dílů. V podobném rozpoložení samozřejmě mnoho nezmůže ani ten nejmocnější čaroděj a tudíž byle slyšet už jen chroupání a mlaskání a poté nasycená ježčí řpádka zmizela v lese. To byl nejkoncovatější konec Bolehlava a jeho říše. Jelikož se Budko i druhý kůň mezitím taběhli, děti musely jet domů vlákem a tramvají. Přišly pozdě, ale nikdo se nezlobil a ještě si vysloužily pochvalu, neboť zvěst o jejich slavném vítězství se již rozšířila po celé Praze a kdekdo si o tom vyprávěl.

Ruzyně - listopad 1979

Děti v Černobýlově zajetí
aneb

co se všechno událo před sluncem západem

"Tak si tu zůstaňte, no, jen si střílejte z těch pitomých luků. Já půjdu bez vás a až se vrátím, vůbec vám nebudu nic vyprávět!"

A jóže, Martičce už zase otrnulo po případu s TPTDNO - trochu ptákem a trochu drakem, ale nejvíc obludákem - a protože větší kluci nebyli doma - a mrňavcům se nechtělo od důležité hry, rozhodla se jít s Budkem na procházku sama - když tak pěkně lákal. Budko jen radostí zaklapal zobákem /vypadal zrovna jako větší volavka/ a za chvíli byli oba v prachu. Jenomže dopoledne ubíhalo, Filipa s prasátkem už hra pomalu omrzela a po sestřičce /je to sice husa hloupá, ale přece jen se s ní dobře hraje na princezny/ ani vidu, ani slechu. Patrik proto začal krámovat v Markových věcech - ovšemže opatrně, kdyby Marek něco poznal, mohlo by to špatně dopadnout -, až nakonec vyštouřal, co hledal: koželnou písťalku, kterou jim Budko po vítězství nad Bolehlavem věnoval, aby ho mohli kdy-

koliv přivolat. Pro jistotu vyhlédl kukátkem ven, jestli se Marek nevrací, pískl napřed trošičku a potom víc - a už stál Budko v předsaňi.

"Ahoj, jak se máte?", povídá jakoby nic.

"Počkej, jaképak jak se máme. Kde je Martička?", usadili ho mrňavci.

"Martička?", zatvářil se Budko udiveně, jakmile však Filip pokročil dopředu a zašermoval ostrým šípem, honem dodával:

"Já nevím... Totiž ona tam zůstala... Ona je ...u Černobýla."

"To je kyčka?", ptal se vzdělaný prasátko.

"Ne, to je král, mocný panovník říše trpaslíků, zvané Rájovství. On z ní udělá trpaslici a vezme si ji za ženu. Bude královnou!", důležitě vysvětloval Budko. Patrik i Filip vykulili oči a zalapali po dechu.

"A to ona chce?", zmohli se konečně na otázku.

"Chce" - /prasátko se zachmuřil/ - "vlastně ani nechce... ona...ona je uspaná čarovným kakaem...Černobýl... on chtěl.. on ji ode mne koupil za čepici zlatáků a

za kouzelného koníka, který umí létat a mluví.", nerad doznal Budko.

Co teď? Velcí kluci jsou pryč, Marta v nebespečí, prasátko se tedy ujímá velení: "Luky, šípy a jdem. Ty nás tam dovedeš a jestli zase něco provedeš, budeš za trest týden zavřený v akváriu. I přes noc!"

Budko chtěl nechtěl uposlechl a dopravil je přímo do hlavního města Rájovství. Město to bylo převeliké a výstavné, obývané nesmírnou spoustou trpaslíků, na kluky však neudělalo nejlepší dojem. Domy i ulice byly jakési nemladé-nestaré, takové "spíš přichcípé", jak je charakterizoval Patrik, a odevšad pohlávala spousta černých nití, takže město vypadalo jako obrostlé černými vousy. K tomu ladilo chování obyvatel, kteří se skoro kradli podél domů, nemluvili na sebe, ani se spolu nezastavovali - děsivé ticho bylo občas přerušeno vzdáleným pláčem nebo výkřikem, ani jednou však nezaslechli smích, písničku či jemhlasitější hovor. Mrňavci byli zhruba stejně velcí jako dospělí trpaslíci a také nevšímavost místních obyvatel jim skýtala jistou výhodu, takže bez nenáží prošli ulicemi až ke královskému

paláci, který vévodil hlavnímu náměstí. Před tepanou mříží na konci náměstí postávaly hloučky zvědavých trpaslíků i stráží a když se Patrik s Filipem prodrali až k nim, mohli nahlédnout do nádvoří a přihlížet výjevu, který se tam odehrával. Přímě proti nim ve vyvýšené bráně zámku, která ovšem nebyla větší než normální dveře, stál král Černobýl a mohutný černý vous mu splýval ve dvou pečlivě oddělených pramenech na prsa. Mezi trpaslíky vynikal vzrůstem, byl vysoký asi jako prasátko, ale mnohem svalnatější. Shlížel do dvorany, která se hemžila trpasličími vojáky a dvořany. U paty vstupního schodiště pak na malém kanapátku poloseděla, pololežela Martička, zamlženými a nechápavými očima pohlížela na přibližující se skupinku trpasličích mágů a bez přestání hlasitě zívala. Právě v tom okamžiku přistoupil k jejímu loži hlavní čaroděj ve vysoké špičaté čepici, pozvedl černý pohár ve tvaru vousaté brady a do napjatého ticha pronesl zaříkadlo:

Přemocná, kouzelná štáva
 ať ti útroby tvé svírá
 královna buď naše pravá
 staň se ženou Černobýla

okus jenom jedinkrát
 neporosteš nikdy více
 a zapomeneš se smát
 bude z tebe trpaslice

a vstáhl ruku, aby jí přiložil pohár ke rtům. Jenže prasátko nezaváhal ani na vteřinu, bleskurychle napjal luk, pečlivě namířil - ještěže se celé dopoledne tak pilně cvičili - a vzápětí již šíp zasvištěl vzduchem, pohár vylétl z čarodějovy ruky, roztříštil se na tisíc kousků a zbytky nápoje akropily dvořany a strážce na druhém konci nádvoří. A bylo to zajisté kouzle velmi účinné, neb polítní trpaslíci nabyli rozměrů - podle vydatnosti zásahu - středních panenek až pindourků. Dokonce i několik postižených koní, kteří byli původně velcí asi jako koně houpací, se smrskle do rozměrů lučních kobylek či v nejlepším případě myši a zmateně pobíhalo pod nohama zástupu. Avšak nikdo jich nedbal a neunikli smrti ušlapáním.

Neboť všeobecná pozornost se teď soustředila k obratnému střelci a jakmile byli oba vetřelci /Budko bystře zmizel/ odhaleni, strážci i lid se jich spěchali zmocnit. Těžký to byl zápas, protože při přibližně shodné velikosti zde stáli dva

proti mnohým, neozbrojeným /luky jim ne-
byly v nastalém chumlu nic platné/ proti
ozbrojeným. Mrnavci však předčili trpaslí-
ky statečností i obratností a tak toho dne
přibýlo v hlavním městě Rájovství nemálo
modřin a boulí. Nakonec ale narychlo povol-
aní Černobýlovi jezdci zdolali i chrabré-
ho prāsátka a oba kluci, notně pošramoce-
ní a pevně spoutaní, byli přivlečeni před
krále do trůnní síně. Tam je napřed sra-
zili k zemi, tváří do prachu, a chvíli si
nad nimi něco šeptali. Pak k nim pokročil
první ministr, zabušil do země jakousi
tyčkou a hlasitě zvolal:

slyšte, slyšte králův soud
soud mocného Černobýla
chce pomoci vězňům z pout
on je země zář a síla

stanete se trpaslíky
a prokážete svou píli
v službě před královou tváří
nebo odmítnete s díky
pak však než se slunce schýlí
kat vám hlavu mečem srazí

Patrik jukl stranou na Filipa a když vi-
děl, že ten na něho alespoň vyplazuje ja-
zyk, byla mu jejich společná odpověď na
milostivý ortel naprosto jasná.

"Víte, milí páni trpaslíci", pravil s

dokonalou dvorností, "vaše nabídka je zajiště docela zajímavá, bylo by však bezpodmínečně třeba, aby si Černobýl oholil ty ohavné černé vousy. Takhle se nám ani dost málo nelíbí a budem bohužel nuceni obtěžovat vašeho pana kata."

Sálem to zděšeně zašumělo a král Černobýl vztekle zasyčel:

Myslel jsem, že po mých slovech
smích oběma zajít stačí
nuže, držte je v okovech
než budou o hlavu kratší
a má falešná nevěsta
nechť je doprovází z města
ba až do hrobu

A kázal povolat mistra popravčího.

Slunce již se chýlí k západu a nad hlavním městem Rájovství /jeho jméno se děti už nikdy nedozvědí/ temně duní bubny, zastřené smutečním sukem. Královi jezdci razí cestu průvodu a i kopyta jejich koní jsou obalena hadry, takže se vynořují nad hlavami trpaslíků neslyšně jako přízraky. Mezi řadami Černobýlových kopiníků, obklopeny hloučkem mágů, kráčejí na smrt tři spoutané děti - Martička se ještě docela neprobrala z omámení. Posupné davy obyvatel se hromadí v ulicích, provázejí průvod, hrozí odsouzenoúm

a metají po nich ohavné bláto, jehož je v tomto městě všude hojnost. Nejedem páchnoucí pozdrav nedoletí a rozstříkne se na zbrojích netečných kopiníků, avšak i děti brzy vyhlížejí jak po cestě polopeklem. Jejich kroky se zvolnují a těžknou, ale přesto se jim zdá, že neuplynula ani minutka a již procházejí branou na prostranství před hradbami, jsou vedeny kolem baldachýnu, pod nímž se líně rozvaluje král Černobýl se svými ministry, a vystupují na staré, nestvůrné lešení, které je v Rájovství stále k dispozici pro případ náhlého rozmaru krále. Filip se pokouší ustoupit za Patrika, marně se však vyhýbá pohledu na houf rudě oděných katů, kteří strašidelně tákají všude po lešení. Mágové odstupují, krčíce rameny, a již se kati zmocnili Filipa a vlečou ho ke špaluku a praseátko marně lomcuje pouty v zlosti nad svou bezmocí a v zoufalství nad nebohým bratříčkem. Již na Černobýlův pokyn znovu zazněly bubny a hlavní popravičí vyjímá z ozdobeného pouzdra meč, na němž jsou v paprscích zapadajícího slunce patrné stopy rzi nebo nesmyté krve. Patrik přivře oči, snaží se stát hrdě

vzpřímen a rychle odřikává modlitbu. Vzápětí je však znovu doširoka otevře, neboť místo úderu meče slyší jakýsi vzdálený křik a víření bubnů se láme, až docela umlká. Filip nezraněn couvl zpátky k němu, zatímco kati se nahrnuli na okraj lešení a pohlížejí - stejně jako vojsko i lid okolo - zmateně k městu, odkud je teď slyšet mohutnější úzkostný ryk. Víšet zatím není nic, neboť brány byly na králův rozkaz zase uzavřeny. Tu se však náhle přes hrady vznáší podivná laštovice, živý kůň třepající nohama, hned za ním celý hrozný vojáků a všichni s hlučným cáknutím mizí v hradebním příkopě. Zoufalý řev z města opět zesílí, potom je však přehlušen vítězným indiánským zaječením.

"Kluci řádí", šeptá obdivně Filípek a prasátko jen němě přikývne, protože právě v tu chvíli se městská brána s třeskotem vyvrátí - pod ní zakončil svou slibnou kariéru i život králův rychlý posel, který právě chvátal k městu - a za ní se zjevují Marek s Martinem, od hlavy k patě zakutí v železo a evidentně rozzlobení. Zazní polnice, švadrona královské jízdy podvrhne kopí a řítí se jim v ústřety.

Většatci se nezdržují zdlouhavým sekáním, zarazí jízdní šik svými štíty /podle prasátka si Marek pomáhal i břichem/ a pečlivě shrnou muže i koně do hradebního příkopu. A teď spatřili odsouzence a ženou se nevýslovným zmatkem k nim, cestou odkopávající nejmělejší nepřátele - jen Martin se trochu zdrží, neboť musí nacpat prvního ministra do hlavního děla, které se po něm pokoušelo vystřelit - pádnými ranami rozpráší zbylé strážce, pomohou sourozencům dolů, rozetnou jim pouta a lešení i s katy jednoduše převrátí do blízkého dolíku. Než se však mohou vzájemně obejmout, přiřítí se se zuřivým řvaním Černobýl, jedinou ranou pěstí rozdrtí na prach Markův štít, vyrve Martinovi meč a vzteky ho překousne, pak popadne oba kluky, zvedne je nad hlavu jako nepoalušná májová koťátka a chystá se je rozeřpat na kusy. Všichni se zhrozí jeho úžasné síly, prasátko s Filipem poznávají, že jejich nenadále nabytá svoboda byla pouhým přeludem, a v zoufalství se zavěsí na Černobýlovy vousy, aby alespoň nějak ulehčili přemoženým bratrům, kteří kvůli nim upadli do neštěstí. To ovšem netuší, že právě

v Černobýlových dlouhých vousích je skryta jeho nepřemožitelnost: takto uchopen, stane se trpaslík rázem bezmocným, upustí oba starší kluky a prskaje zlostí, marně se snaží vyškubnout mrňavcům. Ti již ovšem pochopili vtip celé věci a s velkým zalíbením derou jeho bradu. Pak na sebe mrkli a začali se o trpaslíka přetahovat, každý za jeden pramen jeho vousů. Tahali, tahali, Černobýl řval a sliboval, až Prask, odtrhl prasátko pravý pramen, zem ~~se~~ pod nimi ~~se~~ zakymácela a město za jejich zády se začalo bortit, Prask, odtrhl Filip levý pramen, Černobýl zmizel v oblaku sirného dýmu, krajina se zatměla a náhle stáli uprostřed parku na Karlově náměstí, byl klidný podvečer a od chrámu svatého Ignáce sem dopadal poslední odlesk zapadajícího slunce.

Možná by jejich vyprávění byl nikdo neuvěřil, naštěstí mohli na dosvědčení ukazovat Martinův překousnutý meč, na kterém byly ještě patrné stopy Černobýlových zubů. S Martou týden nikdo nemluvil, aby ji vytrestali za její nebezpečné eskapády. Zato Patrik byl tentokrát výji-

mečně pochválen za svou nepořádnost. Zapomněl totiž při odchodu uklidit kouzelnou píšťalku a znepokojeného Marka proto napadlo přivolat Budka, od něhož se dozvěděl, jaký osud Martičce a Mrňavcům hrozí - jen díky tomu jim mohli přispět na pomoc skutečně v poslední chvíli. Bendovic chásce teď všechny známé děti závidí jejich dobrodružství a jak jen vyjdou ven, hned někdo škemrá, aby ho vzali s sebou do nějaké tajemné říše. Jenže naše děti samy nevědí, zda a kdy se jim zase něco neobyčejného přihodí. Tak jen napjatě čekají a radši se drží pohromadě.

Ruzyně-prosinec 1979

/napsáno o Štědrém dnu/
-

Martin Palouš:

Kdo je Václav Benda ?

Odsouzený k odnětí svobody v I.nápravně výchovné skupině má nárok na návštěvu příbuzných jednou za tři měsíce. Václavu Bendovi, mluvčímu Charty 77 a členu Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, odsouzenému podle § 98, odst.1, písm. a,b za podvracení republiky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na čtyři roky a umístěnému v NVÚ Ostrava-Heřmanice, byla první z takových návštěv povolena v neděli 2.3.1980 v 9 hodin. Protože Vašek je mým přítelem a kolegou z kotelný, nabídl jsem jeho ženě, že ji s dětmi do Ostravy dopravím. Cestou tam se náš hovor točil okolo jedné filosofické přednášky, která se v Praze v poslední době uskutečnila. I když se ani jeden z nás této přednášky přímo nezúčastnil, měli jsme o ní reference z několika různých stran. Šlo o úvod do fenomenologie, resp. onoho způsobu filosofického myšlení spojeného se jménem Husserlovým a Heideggerovým, který zásluhou Jana Patočky našel v českém prostředí hojně přívržence. Tento rozhovor o fenomenologii mi kupodivu otevřel prostor

a poskytl jakési vodítko k tomu, abych se mohl pokusit uskutečnit záměr, o který jsem se již delší dobu bezúspěšně pokoušel: alespoň v určitých podstatných rysech zachytit obraz Václava Bendy.

Věc, v níž se ohlasy na přednášku různily, byla asi taková: ti, kdo byli do filosofie vpraveni, ať už přímo či nepřímě, vlivem Patočkovým, byli subtilní a pregnantní interpretací klasických fenomenologických motivů více či méně uspokojeni, a to zřejmě podáním onoho zásadního obratu ve "fenomenologizování", který v "Sein und Zeit" uskutečnil Martin Heidegger. Zdálo se jim, že alespoň do jisté míry bylo dosaženo zásadního cíle přednášky - tj. předvést metodu a intenci fenomenologie a obhájit ji před arudovanými a zkušenými filozofy jiných myšlenkových orientací. Podařilo se zřejmě také prokázat hloubku nasazení fenomenologie tím, že osloví a otevře určitý duchovní prostor lidem, kteří se k filosofii obrací v otřesu své konkrétní životní situace v totalitní a konzumní společnosti a nejsou přitom dostatečně vybaveni "pozitivními" znalostmi a informacemi, např. z dějin filosofie, a nemají ani určité

"profesionální" filosofické návyky.

Ze strany takových lidí však přišel nejeden hlas naprosto opačný: to, co bylo "Patočkovými dědici" považováno za jemnou fenomenologickou analýzu zasahující samo jádro lidské existence, a tudíž nejen jakýsi abstraktní, vyspekulovaný pojem, ale i konkrétní situaci "žitý" lidský život se z této perspektivy jevilo jako více či méně prázdné, pouze akademické a odbornické povídání.

Bystrého fenomenologa by taková reakce vlastně vůbec neměla trápit. Vždyť je de facto jen dalším průkazem Heideggéro-vých analýz konaných na půdě fenomenologie; tam se jasně říká, že tím, co dnes světu vládne, co je nejzákladnější přirozenou půdou aktuálního lidského porozumění světu, je zapomenutost na bytí, "Seinsvergessenheit". Tuto odpověď si snad fenomenolog sám může dát a může tak zbavit sebe sama odpovědnosti za ty, kdo se v situaci "zapomenutosti na bytí" nalézají; ba dokonce snad může sám žít v sebeuspokojení, že on sám svým nahlédnutím situaci moderního člověka vlastně překonal. Přesto je taková odpověď zásadně neuspokojivá, a to dokonce i na půdě

fenomenologie. Vždyť pravdou a "naplněním" fenomenologie je nejen husserlovská maxima "k věcem samým", tj. radikální myšlenkové sebe očištění a zbavení se předsudků a schemat a návrat k tomu, jak se nám věci samy ukazují; fenomenologie znamená nejen Heideggerovo odkrytí jádra moderního evropského nihilismu jako zapomenutost na bytí. K tomu, oč fenomenologii jde, patří i Patočkův koncept "péče o duši", pokus, jak se na filosofické půdě nevzdat zodpovědnosti za lidský svět i za situace, kdy "veškerá zásvětlí" padla, kdy vládne pouhé jsoucno a jeho provoz, kdy pravda bytí je totálně zapomenuta; jde o to, jak zůstat zodpovědnými i v situaci, v níž jsme, bez ohledu na to, zda to reflektujeme či nikoli. Je to pokus právě v této situaci vytvořit prostor pro konkrétní smysluplné jednání "ohrožených", těch, kdo museli říci ne světu, kde vládne nihil, pouhá moc jsoucna. V této fázi naší diskuse, přerušované úkony nutnými při řízení automobilu, mě napadla otázka: kdo je vlastně onen člověk, jenž sedí ve vězení a za nímž vezu na návštěvu - na jednu hodinu za čtvrt roku - jeho ženu a

pět dětí? Není to právě on, kdo tento nárok fenomenologie nahlédl a převzal v plné jeho vážnosti?

V tomto ohledu vlastně přednáška, o níž jsme cestou hovořili, neuspěla. Avšak mohla vůbec uspět? Lze od nějaké řeči, ať už jakkoli brilantně proslovené, čekat více? Jakoby v tomto bodě fenomenologie sama poukazovala ke své vlastní omezenosti a zjevovala tak pouhou parkularitu a zásadní pomíjivost svého nástroje, tj. lidské řeči. Jakoby zde přestávalo platit kritérium pravdivosti, jemuž je lidská řeč běžně podrobena – totiž odpovídat realitě, řídit se jen a jen skutečnostmi, které mají být vysloveny bez ohledu na to, ke komu tato řeč směřuje, kdo má být osloven. Jakoby se zde řeč otevírala v jakési nové, základnější dimenzi, jakoby se do hry dostávalo nové měřítko: faktické přijetí či nepřijetí životních možností v řeči nabízených, tudíž i přijetí situace toho, kdo je oslovován, kdo naslouchá. Jakoby pravdivost fenomenologické výpovědi nespočívala primárně ve shodě s nějakou skutečností, ale v tom, že to, co je řečeno, je přijato a uskuteční se

v konkrétní životní situaci, že se taková řeč sama vědomě zruší jako pouhá řeč a stane se životu "hmatatelnou skutečností.

Václav Benda kromě matematiky a češtiny vystudoval i filosofii. Dokonce i svou diplomovou a rigorosní práci, která byla považována kompetentními odborníky za velmi zdařilou, vypracoval z oboru filosofie: psal o opomíjeném českém mysliteli Ladislavu Klímovi. Když se Vaškovo jméno objevilo na seznamu signatářů Charty 77, uvedl jako své povolání filosof a matematik. Na tom, že se takto představil chartistické veřejnosti, by vzhledem k získané kvalifikaci nebylo nic divného. Překvapující je však to, že se, pokud vím, nikdy jako filosof příliš neprojevoval. Ne že bych v sebemenší míře pochyboval o jeho schopnostech k této činnosti či o kvalitě jeho filosofického vzdělání. Dokonce je pravda, že se jednou ucházel o místo vědeckého pracovníka Filosofického ústavu ČSAV. Avšak do společností, kde filosofie takřka žila, kde se skloňovala ve všech pádech, mnoho nechodil, soukromých či veřejných filosofických akcí se příliš nezúčastňoval. Jestliže snad tedy v tomto

běžném smyslu slova "filosofoval", pak něco takového zřejmě asi konal doma v soukromí.

Rozhodně se však ani o tomto druhu Vaškovy filosofické činnosti příliš mnoho stop nezachovalo a kdyby se chtěl někdo v této chvíli otázat, jaké jsou vlastně jeho filosofické názory, jakým typem filosofie se jako filosof vlastně zabývá, byla by odpověď obtížná. Dokonce mám dojem, že Vašek filosofy, alespoň v oné poněkud mnohomluvné podobě, jak se s nimi dnes setkáváme, příliš rád nemá, a že některé v tomto ohledu obzvláště vyhraněné typy, přímo nesnáší.

Přesto je fakt, že se u jeho jména na seznamu signatářů Charty 77 objevilo slovo filosof, není pohou náhodou či dokonce záměrnou desinformací. Vašek je totiž filosofem par excellence, a to právě v intencích oné fenomenologické tradice, jejímuž duchu byla přednáška, o níž jsme cestou za ním hovořili, polatná. Tím, co vede jeho prazvláštní "mlčenlivé" filosofování, je právě radikální přijetí oné zkušenosti, jež se skrývá v samém jádře fenomenologie a již nejsou mnozí fenomenologo-

vé sto přijmout do všech důsledků, a to zkušenosti řeči: jakákoli lidská řeč, byť i o věcech z lidského hlediska nejzákladnějších a nejpůvodnějších, je pouze lidská řeč: její pravdivost musí být fundována jakousi pravdivostí hlubší, pravdivostí danou pevností lidského postoje v konkrétní "žité" situaci, jasností a zároveň radikální nezlomností praktického jednání, pohotovostí "vydávat počet ze svého života" i za okolností ne příliš příznivých. Je to kupodivu zkušenost toho, čeho se chtěli zbavit soudcové soudící onoho muže, který stál u samé kolébky filosofie: Sókrata /srvn.AB.39C/.

Pro toho, kdo Vaška alespoň trochu zná, jistě nebylo překvapením, že stál u zrodu VONS, že od února 1979 se stal mluvčím Charty 77. To snad je také důvod, proč v něm mnozí lidé vidí spíše schopného a praktického politika než "teoreticky" uvažujícího filosofa. Domnívám se, že tento pohled rozhodně není adekvátní, že jeho východiško je pouze povrchní. Stavět proti sobě jako takřka nesmiřitelné protiklady praktický postoj politického jednání a teoretické myšlení se právě na půdě fenomenologie ukazuje jako nelegitimní před-

sudek. Obraz Václava Bendy, který by se v tomto povrchu odhalil, by byl naprosto bizarní a klamný - obraz idealistického dona Quijota či dokonce z hlediska důsledků, které zatím Vaškovo "politické" jednání mělo, obraz politického sebevraha naprosto nezodpovědného vůči své početné rodině.

Myslím, že opravdový Vaškův postoj, jenž je pro běžné mínění tak zvláštní, mohou snad přiblížit dvě věci: jednak jeho koncepce "paralelní polis", kterou se snažil v rámci Charty 77 prosazovat, jednak to, že Vašek je nejen katolicky věřící člověk, ale i křesťan v jakémsi původním smyslu slova. Koncept paralelní polis, usilující o to, vytvořit i přes obtížnou situaci totalitní společnosti prostor pro nezávislé paralelní aktivity, prostor pravdivého setkávání se skutečností v tom nejširším měřítku, není vlastně ničím jiným než pokusem důsledně dostát intencím fenomenologické filosofie, pokusem nevzdat se zodpovědnosti tam, kde je člověk, smrtelná a po všech stránkách konečná bytost, odkázán jen a jen sám na sebe, nevzdat se oné "starosti o duši", jak o ní hovořil Jan Patočka. Jádro křesťanského

postoje Václava Benda spočívá v jeho pevné a nezlomné víře, že jakékoli lidské jednání, jednání smrtelné a ohybuující bytosti, bude omilostněno a dostane se mu absolutoria jedině tehdy, bude-li činěno v náhledu, že v něm nejde o to, aby se člověk na tomto světě zajistil; naopak: člověk je sto amysluplně jednat jedině tehdy, když zároveň sám sebe vydává, když jedná, jak říkají katolíci "ad maiorem gloriam Dei", to jest tak, že starost o osobní prospěch, byť třeba jen o šťastný a spokojený život velké rodiny, není tou nejvyšší hodnotou, v níž může být zakotven smysl lidského bytí.

Václav Benda není ani filosof, ani politik v onom běžném smyslu slova. Politik není, pokud se tím rozumí pouhý odborník na hru politických sil, takových, které jsou v tomto světě účinné, odborník na sebezprosažení v politickém světě současnosti. Filosofem vlastně také není, míní-li se tímto slovem pouhý "odborník" na teoretické myšlení, které se vyvíjelo v evropské popř. i mimoevropské tradici. A nakonec ani to, že je katolík, křesťan, rozhodně nespočívá ve skutečnosti, že je hlavou početné rodiny, která chodí pravidel-

ně každou neděli do kostela a v níž se slaví svátky, jak to prikazuje katolický kalendář.

Právě v případě Václava Bendy se ukazuje jasněji než kdekoli jinde, že to, co činí filosofa filosofem, politika politikem a koneckonců i katolíka katolíkem musí být založeno v čemsi původnějším, v tom, co z Václava Bendy před vším ostatním činí člověka jasného a pevného nahlédnutí, člověka plného a ve své víře nezlo-
mného.

To, že dnes v našem společenství chybí, že sedí v kriminále, je jistě věc smutná a pro nás všechny nepříznivá. Možná však ani ne tak kvůli tomu, že kdyby zde Vašek byl, kdyby mohl tak, jak byl zvyklý, přijímat v trenýrkách každodenní houfy návštěvníků ve svém bytě, popřípadě občas, ač zjevně nerad, vyrážet do ulic, tak by jistě bylo možno mnohé věci řešit snáze a lépe. Spíše by však asi mezi námi více žil onen duch společného zájmu, společného ohrožení a oné podpory, kterou si jsou lidé v takové situaci sto poskytnout; více by se asi otevíral prostor tolerance a vzájemného uznání, prostor oné paralelní polis, která

nevytváří elitářské spolky politikařících zasvěcenců, ale která je připravena sdílet osud všech, kdo jsou v tomto světě a tímto světem ohroženi; více bychom asi žili v prostoru důvěry například i vůči myšlení fenomenologie, ale naopak i v prostoru jakési pokory myšlení a jeho otevřenosti vůči těm, kdo jsou sto spíše naslouchat a konat než mluvit.

Na zpáteční cestě z Ostravy jsme spíše mlčeli. Snad to byla únava z namáhavé cesty, snad i úcta k člověku statečnému, který promlouvá možná o to víc, že je na čas umlčen ve vězení.